

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Petrus & Paulus campus centrum Onze-Lieve-Vrouwecollege te OOSTENDE

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Pedagogisch geheel	35162-126805
Instellingsnummer	35162
Instelling	Petrus & Paulus campus centrum Onze-Lieve-Vrouwecollege
Directeur	Peter VERBEKE
Adres	Vindictivelaan 9 - 8400 OOSTENDE
Telefoon	059-70.10.22
Fax	059-70.20.37
E-mail	olvo@petrusenpaulus.be
Website	http://www.petrusenpaulus.be
Bestuur van de instelling	VZW Petrus & Paulus
Adres	Vindictivelaan 9 - 8400 OOSTENDE
Scholengemeenschap	SG Ichthus
Adres	Alfons Pieterslaan 21 - 8400 OOSTENDE
CLB	Vrij CLB Oostende - Gistel
Adres	Frère-Orbanstraat 145 - 8400 OOSTENDE
Dagen van het doorlichtingsbezoek	16-03-2015, 17-03-2015, 18-03-2015, 19-03-2015, 20-03-2015
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	20-03-2015
Datum bespreking verslag met de instelling	08-05-2015
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Marjan MEULEWAETER
Teamleden	Marc D'HOOP, Erwin HUYBREGHTS, Gino MALFAIT, Wouter SCHELFHOUT, Vinciane VANDERHEYDE, Liesbet WAUMANS

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	4
1 SAMENVATTING.....	6
2 DOORLICHTINGSFOCUS	8
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus.....	8
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	8
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?.....	9
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	9
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	9
3.1.1.1 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET).....	9
3.1.1.2 Chemie in aso tweede graad in de studierichtingen Economie, Humane wetenschappen en Latijn (leerplan D/2012/7841/005)	11
3.1.1.3 Economie in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan D/2006/0279/050) en in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan D/2006/0279/051)	12
3.1.1.4 Engels in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen en Moderne talen-wetenschappen (leerplan D/2006/0279/041)	16
3.1.1.5 Frans in aso tweede graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan D/2012/7841/007)	18
3.1.1.6 Frans in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen en Moderne talen-wetenschappen (leerplan D/2006/0279/005)	21
3.1.1.7 Fysica in aso tweede graad in Economie, Humane wetenschappen en Latijn (leerplan D/2012/7841/008) en in aso derde graad in Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplan D/2006/0279/058)	24
3.1.1.8 Geschiedenis in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2009/7841/037).....	26
3.1.1.9 Geschiedenis in aso tweede graad (leerplan D/1999/0279/026) en in aso derde graad (leerplan D/2001/0279/006).....	28
3.1.1.10 Klassieke studiën in 1A in het keuzegedeelte (leerplan D/2011/7841/001).....	30
3.1.1.11 Latijn in aso tweede graad in de studierichting Latijn (leerplan D/2013/7841/002)	32
3.1.1.12 Latijn in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-moderne talen, Latijn-wetenschappen en Latijn-wiskunde (leerplan D/2006/0279/038)	34
3.1.1.13 Muzikale opvoeding in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2009/7841/029).....	36
3.1.1.14 Socio-economische initiatie (SEI) en wetenschappelijk werk (WW) in de eerste graad A-stroom in de basisoptie Moderne wetenschappen (leerplan D/2011/7841/009).....	38
3.1.1.15 Techniek in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2010/7841/017)	40
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?.....	43
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....	44
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?	44
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	45
4.1 Leerbegeleiding	45
4.2 Evaluatiepraktijk	46
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	50
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	52
6.1 Wat doet de school goed?.....	52
6.2 Wat kan de school verbeteren?	52

6.3	Wat moet de school verbeteren?.....	52
7	ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	53
8	OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG	53

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
 2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
 3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIP0-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:
 - het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal structuuronderdelen.
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIP0-referentiekader:
 - het onderwijsaanbod
 - de uitrusting
 - de evaluatiepraktijk
 - de leerbegeleiding.

De onderwijsinspectie onderzoekt ook altijd de vakoverschrijdende eindtermen.
 - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
 - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
 - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
 - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
 - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
 - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?
3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

Het Petrus & Paulus campus centrum Onze-Lieve-Vrouwecollege in Oostende biedt een brede waaier van aso-studierichtingen aan. De laatste jaren kent de school een dalend leerlingenaantal. Om deze dalende trend om te buigen en te rationaliseren herschikt het schoolbestuur via een structuurplan het aanbod van haar scholen in twee campussen. Deze beweging is zich volop aan het voltrekken. De school is dit schooljaar ingebed in de campus centrum en dient als vestigingsplaats voor een aantal studierichtingen van de andere scholen. Het betreft leerjaar 1B en de basisopties Handel, Sociale en technische vorming en Techniek-wetenschappen. Hoe het structuurplan verder zal uitrollen, is onduidelijk en zorgt voor onzekerheid bij de schoolleiding en de personeelsleden.

De meeste leerlingen behalen in het vervolgonderwijs een studiesucces dat lichtjes boven de Vlaamse referentiecijfers ligt. De school biedt naast een aanvulling van het curriculum zoals de mogelijkheid tot extra uren wetenschappen en wiskunde in alle graden, ook een breed aanbod aan algemeen vormende activiteiten. Ze besteedt ruime aandacht aan de communicatie met ouders en leerlingen.

Tijdens de doorlichting werden zowel vakken van de basisvorming als het specifiek gedeelte onderzocht. Het onderzoek wijst uit dat voor een deel van de vakken (techniek in de eerste graad, economie in de tweede en derde graad en geschiedenis in alle graden) de leerplanrealisatie voldoet. Ook de vakoverschrijdende eindtermen krijgen een voldoende invulling. In een aantal studierichtingen worden de leerplandoelstellingen onvoldoende gerealiseerd, onder meer voor muzikale opvoeding, socio-economische initiatie en wetenschappelijk werk in de eerste graad, chemie en Frans in de tweede graad en Engels en Latijn in de derde graad. Voornaamste reden van de tekorten is het onvoldoende centraal stellen van het leerplan als referentiekader. Naast deze tekorten in de leerplanrealisatie voldoet de school niet aan de erkenningsvoorwaarde 'Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne' ten gevolge van een aantal organisatorische aspecten.

Drie directieleden nemen de beleidsbeslissingen grotendeels in onderling overleg. De verhoogde aandacht en uitbouw van het onderwijskundig beleid worden gehinderd door de versplintering van een aantal beleidsdomeinen (bijvoorbeeld personeels- en financieel beleid los van de andere beleidsdomeinen). Het directieteam, het middenkader en de pedagogische raad vormen de kern van de geordende schoolwerking. De meeste personeelsleden tonen veel inzet en getuigen van een grote schoolbetrokkenheid. Allen dragen bij tot de brede zorg die de school voor haar leerlingen realiseert. De cultuurverschillen binnen het schoolkorps staan vaak een leerplangerichte onderwijsaanpak in de weg.

Vanuit de ervaring van het beleid rond gelijke onderwijskansen heeft de school een goed gestructureerde leerbegeleiding uitgebouwd. Tal van leerondersteunende initiatieven en activiteiten zijn uitgewerkt voor de drie graden. Inspirerende voorbeelden zijn de verkenning van de werkvormen in het basisonderwijs, het project met hoogbegaafde leerlingen en de individuele trajecten voor zittenblijvers in de derde graad. De school benadrukt het belang van de leraar als leerbegeleider en beschouwt leerbegeleiding als een belangrijk onderdeel van het vakkenonderwijs. In de eerste graad is dit sterk ingeburgerd, in de hogere graden krijgt dit een meer leraargebonden invulling die varieert van kwaliteitsvol naar minimaal.

De school heeft de laatste twee schooljaren haar evaluatiepraktijk bijgestuurd zoals de frequentie van de examens, de deliberatiepraktijk en de attituderapporten. De school gebruikt een nieuw rapporteringssysteem. Recentelijk nam ze het initiatief om tijdens een pedagogische werkdag de reflectie over de evaluatiepraktijk binnen de vakgroepen op gang te brengen. De doorlichting toont echter grote kwaliteitsverschillen. In een aantal vakgroepen is een cultuurverandering noodzakelijk, zodat niet alleen kennisdoelen maar ook de toepassing ervan worden bevraagd. Inhoudelijk overleg en leerplanstudie kunnen bijdragen tot de uitbouw van een evaluatiepraktijk die afgestemd is op de leerplannen. De school dient ook de inbreuk op de regelgeving weg te werken door de clausulering in geval van een B-atteest in het eerste leerjaar van de eerste graad correct te formuleren.

De school heeft aandacht voor kwaliteitszorg. Zij verzamelt talrijke gegevens en gebruikt ze voor het bepalen van beleidsprioriteiten in het schoolwerkplan. Toch hanteert de school de dataverzameling nog weinig ter verbetering van de onderwijskundige processen tot op het vakniveau.

Op grond van de tekorten in de leerplanrealisatie en het niet voldoen voor de erkenningsvoorwaarde 'Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne' besluit de onderwijsinspectie de doorlichting met een beperkt gunstig advies. De school zal na drie schooljaren moeten aantonen dat de vastgestelde tekorten in voldoende mate zijn weggewerkt.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
VOET	x	
Graad 1 A	geschiedenis, muzikale opvoeding, techniek	klassieke studiën
Graad 1 Moderne wetenschappen	geschiedenis, muzikale opvoeding, techniek	socio-economische initiatie, wetenschappelijk werk
Graad 2 ASO Economie	chemie, fysica, geschiedenis	economie
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	chemie, Frans, fysica, geschiedenis	
Graad 2 ASO Latijn	chemie, fysica, geschiedenis	Latijn
Graad 2 ASO Wetenschappen	geschiedenis	
Graad 3 ASO Economie-moderne talen	Engels, Frans, geschiedenis	economie, Engels, Frans
Graad 3 ASO Economie-wiskunde	geschiedenis	economie
Graad 3 ASO Humane wetenschappen	geschiedenis	
Graad 3 ASO Latijn-moderne talen	Engels, Frans, geschiedenis	Engels, Frans, Latijn
Graad 3 ASO Latijn-wetenschappen	fysica, geschiedenis	fysica, Latijn
Graad 3 ASO Latijn-wiskunde	geschiedenis	Latijn
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	Engels, Frans, fysica, geschiedenis	Engels, Frans, fysica
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	fysica, geschiedenis	fysica

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs - Begeleiding

Leerbegeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET)

Voldoet

De school streeft in voldoende mate met een eigen planning de VOET bij haar leerlingen na.

Beleid	De visie en planning voldoen.
Doelgerichtheid	De school heeft de overstap naar de nieuwe ordening van de VOET (2010) planmatig aangepakt. De verantwoordelijke volgde daartoe nascholing. De school heeft ook een beroep gedaan op de ondersteuning van de pedagogische begeleiding. Ze heeft alle personeelsleden geïnformeerd over de nieuwe ordening van de VOET en over haar doelstellingen en aanpak voor de implementatie ervan. De schoolvisie op VOET kreeg vorm onder externe (de redenen waarom de overheid de nieuwe VOET invoerde) en interne impulsen. Intern koppelt de school het nastreven van de VOET aan de realisatie van haar pedagogisch project. Ze vindt het haar verantwoordelijkheid om leerlingen voor te bereiden op een actieve deelname aan de maatschappij. Om dit te realiseren, dienen de leerlingen niet enkel kennis te verwerven maar ook breed gevormd te worden. Dit bepaalt in grote mate het belang dat de school hecht aan vakdoorbrekende of vakoverschrijdende vorming. De school wil de VOET-werking in deze visie op alle niveaus integreren. Daartoe hanteert ze een meerjarenplan. In de eerste fase kwam de koppeling aan bod van alle vakoverschrijdende en extramurale activiteiten aan de VOET. Vervolgens gebeurde hetzelfde voor de vakken. In een derde fase kwam leren leren aan bod en momenteel ICT en technisch-technologische vorming. Opvallend is de bottom-up aanpak doorheen heel dit meerjarenplan. De directie stuurt daarin veeleer beperkt aan, en vertrekt vooral vanuit de rijke traditie aan intra- en extra-curriculaire activiteiten, en de algemene schoolorganisatie (zorgwerking, milieu op school, toneel ...). De school heeft als ambitie om elke leerling tijdens zijn schoolcarrière in contact te brengen met alle VOET (waaronder het meest expliciet de contexten). De directie investeert in een draagvlak en continue aandacht voor VOET via de personeelsvergaderingen en pedagogische werkdagen. Op het moment van de doorlichting is de planmatige aanpak van de VOET-werking wat op de achtergrond geraakt omwille van prioriteiten met betrekking tot digitalisering van de communicatie en herstructureringen in onderwijsorganisatie en -aanbod.
Ondersteuning	De organisatiestructuur functioneerde tot voor kort adequaat. De ontwikkeling, opvolging en coördinatie van de VOET-werking lagen voornamelijk bij één hoofdverantwoordelijke, die recentelijk directeur van de eerste graad werd. Enkele graadcoördinatoren leveren ondersteuning op beleidsmatig vlak en voor coördinatie, maar amper in de uitvoering. Als gevolg van een recente herschikking van de functies is op termijn de huidige

verdeling van verantwoordelijkheden moeilijk houdbaar: een herschikking van verantwoordelijkheid voor de VOET-werking dringt zich op.

De directie ondersteunt haar leraren in de VOET-werking via een goed doordacht VOET-formulier. Hierin koppelen zij de vakken en projecten aan alle aspecten van VOET. Het VOET-instrument dat de school gebruikt, inventariseert vervolgens op een analytische wijze de koppelingen tussen projecten/vakken en de relevante VOET.

Doeltreffendheid De wijze waarop de school de VOET organiseert, is geschikt voor een beginnende (expliciete) VOET-werking. Deze organisatiewijze laat echter niet toe om te evolueren naar, zoals de school beoogt, een meer cyclische en planmatige aanpak van VOET vanuit een continu kwaliteitsdenken. Momenteel vraagt de directie enkel sporadisch aan leraren om hun VOET-werking te evalueren en feedback te geven, wat goed opgevolgd wordt. Af en toe reflecteren leraren en/of vakgroepen spontaan en geven zij feedback.

De registratie via het VOET-instrument focust vooral op de kwantitatieve aspecten. De kwalitatieve (inhoudelijke) aspecten registreert de school nog niet digitaal. Ze is zoekende naar een manier om ook deze informatie dynamisch te registreren.

Uit het onderzoek blijken nog enkele hiaten wat betreft de gerichtheid op alle VOET voor alle leerlingengroepen. Tegelijkertijd blijkt dat de leraren soms te bescheiden zijn in de koppelingen tussen vakken/projecten en de nagestreefde eindtermen uit de context(en), stam, leren leren, ICT en technisch-technologische vorming. Dit resulteert in een onvolledige VOET-inventaris. De directie is zich bewust van de hiaten. Ze richt haar beleid op het bijsturen ervan en volledig in kaart brengen van de VOET-werking.

Ontwikkeling Er zijn een aantal professionaliseringsinitiatieven, maar vooral op directieniveau. Daarom zijn de breedte en effectiviteit ervan beperkt.

Momenteel stagneert de VOET-werking enigszins. De directie is zich daarvan bewust. Om te kunnen evolueren in haar VOET-werking vindt de directie VOET-professionalisering op lerarenniveau aangewezen. Ook voelt ze aan dat ze een nieuwe en passende wijze voor de organisatie van VOET op beleids- en uitvoeringsniveau organiseert, dient te ontwikkelen. Deze professionalisering, de organisatiewijze en de nog te bepalen toekomstige organisatiestructuur moet en wil ze op elkaar afstemmen, alvorens de school meer integraal kan beginnen werken aan de VOET. De directie heeft daaromtrent ideeën maar nog geen concrete bijsturingsplannen.

Uitvoering De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang en bij alle
Omgeving en duurzame ontwikkeling leerlingen nagestreefd. Het inzicht in de eigen rol in duurzame ontwikkeling streeft de school vooral na via vakoverschrijdende initiatieven. Zo heeft de school een eigen afvalparkje gemaakt en zet ze een project op rond wormen bakken. De klasgroepen van het tweede leerjaar van de tweede graad zullen hiermee in de toekomst plantenmeststoffen maken. Vooral in de vakken van natuurwetenschappelijke aard, maar niet uitsluitend daarin, streven de leraren het inzicht in duurzame ontwikkeling en de rol van natuur en landschap na. Ze organiseren onder meer excursies aardrijkskunde en stadsnatuur, biotoopstudies en exploratietochten.

Socioculturele samenleving De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang en bij alle leerlingen nagestreefd.

De eindtermen inzake dynamiek, verschillen en samenhang tussen individuen en groepen kadert de school in de bredere aandacht voor relationele vorming en sociale vaardigheden, waaronder ook de aanpak van pestproblematiek. Ze ontwikkelde daartoe in alle graden projecten, met in de tweede graad een zwaartepunt met een project rond leefsleutels. Ook heeft ze hierbij aandacht voor hedendaagse evoluties zoals cyberpesten. De school denkt binnen dit cluster kritisch na over de doelgerichtheid en het beklijven bij de leerlingen van de verschillende initiatieven en werkt aan verbeteringen.

Het cluster herinneringseducatie wordt behartigd via verschillende vak- en schoolgebonden extramurale activiteiten rond dit thema.

De leraren behartigen de eindtermen over kunst en cultuur binnen verschillende vakken en in vakoverschrijdende projecten. Ook organiseert de school zelf verschillende initiatieven die hiertoe bijdragen. Hiervan lijstte ze de dekking echter nog niet volledig op.

3.1.1.2 Chemie in aso tweede graad in de studierichtingen Economie, Humane wetenschappen en Latijn (leerplan D/2012/7841/005)

Voldoet niet

De leerplanrealisatie voldoet niet, noch in het aanbod noch in de evaluatie. De uitgebreide en verdiepende aanpak en evaluatiepraktijk zijn niet afgestemd op het profiel van de doelgroep.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Het aanbod heeft niet het juiste beheersingsniveau en is onevenwichtig. Het houdt onvoldoende rekening met de concentrische aanpak van het leerplan, waarbij vakinhouden meermaals en met een toenemende uitdieping aan bod moeten komen. In alle studierichtingen worden vanaf het begin van de tweede graad nieuwe begrippen en denkwijzen direct zeer uitgebreid en diepgaand behandeld. Dat kan zinvol zijn, maar niet wanneer het in bepaalde klasgroepen tot problemen leidt (zie evaluatiepraktijk) omdat leerlingen niet de kans krijgen de begripsvorming geleidelijk te laten verlopen.

Er is onvoldoende aandacht voor wat de leerling moet kunnen en voor de leerstrategieën. De nadruk ligt te veel op de leerinhoud en niet op de operationele verwoording van de leerplandoelstellingen (bijvoorbeeld: onderscheiden op basis van, vanuit experimentele waarnemingen afleiden, vanuit een gegeven deeltjesmodel herkennen en verwoorden, gegeven formules voorstellen en interpreteren).

Alle leerlingen met één lesuur chemie per week krijgen de verdiepende doelstellingen V25-26,V33,V49 aangeboden, onafhankelijk van de doelgroep. De te diepgaande en uitgebreide benadering van de thema's in het eerste leerjaar van de tweede graad leidt tot een verschuiving van thema's naar het tweede leerjaar van de tweede graad (B21-23,B27-28). Dat veroorzaakt tijdsgebrek, waardoor een aantal doelen in het tweede leerjaar van de tweede graad onvoldoende of niet aan bod komen (B34-35,B50-51).

Het aantal lessen leerlingenpractica voldoet en de lessen worden ondersteund met voldoende demonstratieproeven.

Uitrusting

ICT

Inzet uitrusting

Leermiddelen

De lessen worden gegeven in wetenschapslokalen met een basisuitrusting, internetaansluiting en mogelijkheid tot projectie. Er is voldoende didactisch materiaal aanwezig voor demonstratie- en leerlingenproeven. De opslag van de producten voldoet.

Het gebruik van ICT beperkt zich tijdens de lessen veeleer tot projectie van illustraties.

Evaluatiepraktijk	De evaluatiepraktijk heeft niet het juiste beheersingsniveau en is onevenwichtig. Een voorbeeld hiervan is dat de leerlingen van het eerste leerjaar van de tweede graad in deze studierichtingen op het einde van het eerste semester nagenoeg hetzelfde examen krijgen als de leerlingen uit de studierichting Wetenschappen met het dubbele aantal lesuren chemie per week.
<i>Evenwicht</i>	De problemen in het aanbod laten zich voelen bij de evaluatiepraktijk. Niet de basisdoelstellingen staan centraal maar de verdiepende doelstellingen zijn bepalend voor de evaluatie.
<i>Volledigheid</i>	De leerlingenresultaten variëren van zeer zwak tot goed. In bepaalde studierichtingen zijn er heel wat tekorten, zowel in het eerste als het tweede leerjaar.
<i>Beheersingsniveau</i>	De toetsen bereiden de leerlingen onvoldoende voor op de examens. De vraagstelling bij toetsen en examens is weinig contextrijk, niet altijd duidelijk en vertoont een overwicht aan reproductiegerichte vragen, wat niet overeenstemt met de visie van het leerplan.
<i>Transparantie</i>	In de reflectie van de leerlingen op hun examenkopieën komt geregeld tot uiting dat de voorbereiding op het examen weinig overeenkomt met het uiteindelijke examen.
	De algemene doelstellingen, in het bijzonder onderzoekend leren (onder meer onderzoeksvraag hanteren, metingen uitvoeren, onderzoeksresultaten rapporteren), hebben zo goed als geen plaats in de evaluatiepraktijk.
Leerbegeleiding	Het werkboek wordt aangevuld met zelf gemaakt cursusmateriaal. Dit laatste is een te uitgebreide, contextloze bundeling van parate en/of permanente chemiekennis. Positief is het aanreiken van ondersteunende presentaties waarmee leerlingen de leerinhouden kunnen inoefenen, hoewel ook hier het kwantitatieve, uitgebreide, verdiepende en kennisgerichte overheerst, volledig in tegenstelling tot wat het leerplan vraagt.
<i>Preventief</i>	
<i>Curatief</i>	

3.1.1.3 Economie in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan D/2006/0279/050) en in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan D/2006/0279/051)

Voldoet

Het onderwijsaanbod voldoet. De realisatie van de doelstellingen met betrekking tot actief en onderzoekend leren is in ontwikkeling. De evaluatiepraktijk is voldoende valide en representatief.

Onderwijsaanbod	Conform de verwachtingen van het leerplan ontwikkelen de leerlingen, zowel in de tweede als de derde graad, inzicht in de belangrijkste economische concepten en in hun onderlinge verbanden. De leraren activeren de leerlingen om zelf verbanden te leggen en tot oplossingen te komen vanuit opdrachten in het leerboek. De leerlingen passen deze inzichten nadien vaak opnieuw toe bij oefeningen waardoor voldoende diepgang wordt gerealiseerd. Het gaat hierbij echter vaak om korte opdrachten, waarbij het geheel van de te leggen verbanden tussen verschillende leerinhouden beperkt blijft. Bovendien houden leraren vaak nog vast aan een invuldidactiek, waardoor soms meer tijd gaat naar het neerschrijven van de juiste antwoorden dan naar het aanzetten van de leerlingen tot zelfwerkzaamheid. Sommige leraren werken met antwoordsleutels. Soms volgen de leraren het leerboek ook voor leerinhouden die geen deel uitmaken van het leerplan. Dit kan, maar het zet wel druk op het realiseren van andere doelen. De vakgroep werkt nog te weinig aan de door het leerplan beoogde diepgang van het onderzoekend leren en aan het ontwikkelen van probleemoplossende vaardigheden via uitgebreidere opdrachten. De vakgroep zet wel al stappen om de leerlingen tijdens de lessen aan het werk te zetten. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het eerste leerjaar van de tweede graad via de werking
<i>Volledigheid</i>	
<i>Evenwicht</i>	
<i>Beheersingsniveau</i>	
<i>Samenhang</i>	

rond 'kranten in de klas', de uitwerking van een poster, het interview met een ondernemer, in het tweede leerjaar van de tweede graad via de uitgebreide opdracht rond internationale handel waarmee ook aan de cesuurdoelen op het vlak van de onderzoekscompetentie wordt gewerkt, in het eerste leerjaar van de derde graad via de uitwerking van een ondernemingsplan (weliswaar met nood aan meer integratie van de aanpak tijdens de lessen), de opdracht rond ondernemingsvormen, in het tweede leerjaar van de derde graad via de opdrachten rond 'ondernemen is samenwerken', 'investeringsbeslissingen'. Alle leraren beschikken over voldoende competenties om dit kwaliteitsvol uit te werken en te begeleiden. De uitwerking gebeurt echter leraargebonden. Er is binnen de vakgroep nog onvoldoende samenwerking om dit uit te werken binnen een leerlijn (zie verder bij deskundigheidsbevordering).

In de tweede graad gaat er aandacht naar het realiseren van de cesuurdoelen op het vlak van onderzoekscompetentie. Dit is ook op relevante wijze gelinkt aan de realisatie van de leerplandoelen rond internationale handel. Het zelf leren formuleren van een afgebakende onderzoeksvraag en het leren confronteren van standpunten blijven echter nog beperkt. Toch krijgen de leerlingen al een eerste goede basis mee om binnen één enkele opdracht te focussen op het systematisch verloop van het onderzoeksproces. De leraren zorgen voor een gerichte procesbegeleiding hierbij. Ook in de derde graad gaat er voldoende aandacht naar de ontwikkeling van onderzoekscompetentie, maar er is nog marge om – binnen een leerlijn vertrekkende in de tweede graad – hogere verwachtingen te stellen. Het geheel is wel zinvol gelinkt aan de leerplandoelen over financiering, wat op zich een relevante onderzoekscontext kan creëren. De leerlingen zoeken de voor- en nadelen van financieringsvormen op, waarbij de gerichte begeleiding ervoor zorgt dat dit met de nodige diepgang gebeurt. Ze beantwoorden hiermee dan veeleer theoretische onderzoeksvragen. Het onderzoek naar de financieringsvormen is niet gelinkt aan een bedrijfscontext, wat het levendige, realiteitsgerichte karakter van de opdracht en de mogelijkheden om de onderzoeksvragen te verfijnen en standpunten diepgaand te confronteren beperkt. Er is wel aandacht voor te onderscheiden onderzoekstappen waarop de leerlingen voldoende feedback krijgen en kansen krijgen om zich bij te sturen waar nodig. Op deze wijze is er voldoende procesbegeleiding. De keuze van de school om de leerlingen een eindwerk te laten uitvoeren zet druk op de verwachtingen die de leraren durven te stellen bij het werken aan onderzoekscompetentie en aan opdrachten in het algemeen. Nochtans zijn er duidelijke eisen die op dit vlak vanuit de poolgebonden specifieke eindtermen en vanuit de leerplannen worden gesteld.

De leraren hebben aandacht voor het doelgericht integreren van de economische actualiteit in het lesverloop. Er zijn ook een aantal aanzetten om – waar relevant – opdrachten uit het leerboek te vervangen door direct in te spelen op meer actuele situaties en deze te gebruiken als aanknopingspunt voor de leerinhouden, wat op dat moment motiverend blijkt te werken. Ter ondersteuning van de leerplanrealisatie organiseren de leraren in beide graden enkele extramurale activiteiten en nodigen gastsprekers uit. Aan enkele van deze initiatieven koppelen de leraren ook zinvolle verwerkingsactiviteiten, waarmee de leerplanrealisatie een realiteitsgerichte diepgang verkrijgt.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De leraren hebben de kans om vast ingeroosterd te worden in een vaklokaal waarin de leerlingen kunnen beschikken over een aantal computers. De leraren kunnen dit aanvullen door het gebruik van laptops. Aan de eisen met betrekking tot de minimale materiële uitrusting is voldaan, al moet er hierbij worden toegevoegd dat computers vaak uitvallen of zeer traag opstarten wat de integratie van ICT bij opdrachtgestuurd leren bemoeilijkt. Een aantal leraren maakt regelmatig gebruik van ICT en integreert dit als vanzelfsprekend onderdeel in de lessen. Sommige leraren wensen geen gebruik te maken van het vaklokaal, maar zorgen dan wel voor afgebakende ICT-momenten in het Open Leercentrum. Het gaat dan om zinvolle opdrachten, maar de kansen om ICT op een natuurlijke en voortdurende wijze te kunnen verbinden aan de leerplanrealisatie blijven hierdoor wel beperkt.

In het vaklokaal is er geurhinder. Voor het welbevinden van leerlingen en leraren dringt het (verder) zoeken naar oplossingen zich op.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatie gebeurt hoofdzakelijk aan de hand van toetsen en examens. Die peilen naar een geheel van reproduceerbare kennis, toepassingsvaardigheden en inzichten. Regelmatig wordt de vraagstelling gekoppeld aan authentiek contextmateriaal. Er is wel gedeeltelijk hergebruik van examens. De evaluatie is valide, eenduidig, transparant en representatief voor het grootste deel van de leerplandoelen. Het leerplan pleit echter ook uitdrukkelijk om voldoende oog te hebben voor het evalueren van actief en onderzoekend leren. Aangezien het werken via opdrachten nog meer deel moet uitmaken van de leerplanrealisatie en bestaande opdrachten soms niet of in beperkte mate meetellen, maakt dit aspect nog geen representatief deel uit van de totale evaluatie.

Het niveau van de vraagstelling in toetsen en examens is hoog in alle leerjaren. Tussen de tweede en derde graad neemt de complexiteit van de vraagstelling nog sterk toe, wat ook kan worden verantwoord vanuit het leerplan. Toch blijkt deze overgang voor heel wat leerlingen gepaard te gaan met tekorten voor het kerstexamen economie in het eerste leerjaar van de derde graad. De leraren konden aantonen dat het hierbij dan meestal ging om leerlingen die op het einde van de tweede graad een advies hadden gekregen dat niet oriënteerde naar de studierichtingen Economie-moderne talen en Economie-wiskunde en dat het tekort gepaard ging met tekorten voor andere vakken. De vakgroep en de school hebben nog geen aanpak uitgewerkt om deze overgang meer geleidelijk te laten verlopen. De impliciete beleidsafspraken om in de derde graad nog slechts in beperkte mate te werken met tussentijdse toetsen kan dit moeilijk ondersteunen. De leraren doorbreken dit echter en trachten ervoor te zorgen dat leerlingen voldoende worden voorbereid op de examens. Op het einde van het schooljaar blijft het aantal leerlingen met tekorten hierdoor uiteindelijk beperkt.

De opdrachten die de leerlingen in het kader van de onderzoekscompetentie uitvoeren, worden transparant geëvalueerd en verrekend in het dagelijks werk. In de derde graad evalueren de leraren het proces door de verschillende stappen goed op te volgen, feedback te geven, hier aparte punten op te geven en waar nodig leerlingen bepaalde onderdelen opnieuw te laten uitwerken. Mooi is ook de dubbele productevaluatie, enerzijds van het eindproduct, anderzijds van de verworven inzichten via een toets. Ook in de tweede graad gebeurt de evaluatie kwaliteitsvol, maar blijft de procesevaluatie nog beperkt uitgewerkt. Aangezien in de derde graad dagelijks werk slechts voor 20% en examens voor 80% meetellen,

vormt de evaluatie van de onderzoekscompetentie slechts een beperkt en dus weinig representatief onderdeel van het eindtotaal.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De lesaanpak gebeurt kwaliteitsvol en vormt een eerste basis voor de nodige individualisatie en het geven van aangepaste begeleiding tijdens de lessen zelf. Doordat onderzoekend leren via activerende opdrachten niet de plaats krijgt die het verdient, worden wel kansen tot binnenklasdifferentiatie gemist. De opsplitsing van de leerlingen Economie-moderne talen en Economie-wiskunde in aparte groepen in de derde graad beperkt momenteel de mogelijkheden om activerend, interactief en coöperatief te werken. In het tweede leerjaar van de derde graad Economie-wiskunde gaat het om een 'groep' van 1 leerling.

Bij de samenstelling van het leermateriaal speelt de vakgroep voldoende in op de nood aan structuur. Er is aandacht voor leren leren via het overlopen en herhalen van de leerstof voor elk examen en via het geven van studietips. In de tweede graad is er enige aandacht voor het leren samenvatten, maar in het algemeen maakt het echter nog weinig structureel deel uit van een vakspecifieke lesaanpak.

De leraren geven het formatieve aspect van de evaluatie vorm door een goed uitgebalanceerd geheel van kleine toetsen, afgewisseld met grotere herhalings-toetsen en dit ook aangepast aan het betreffende leerjaar. Na deze toetsen is er steeds veel aandacht voor feedback. Voor bijkomende uitleg kunnen de leerlingen bij hun leraar terecht. De leerlingen hebben de mogelijkheid om bijkomende oefeningen en/of inhaallessen te vragen en leraren gaan hier graag en vaak op in. Ook de inhaalcursus die wordt voorzien voor instromers in het eerste leerjaar van de derde graad wijst op de inspanningen die de leraren willen leveren. Inhaallessen moeten echter veeleer gebeuren op vraag van de leerling, terwijl er in een aantal gevallen een meer gerichte remediëringsaanpak vereist is. Er is bijvoorbeeld geen systeem van hertoetsen waarmee de vakgroep de leerlingen aanzet om de leerstof opnieuw grondiger te bestuderen. De gehele remediëringsaanpak heeft hierdoor een nog te vrijblijvend karakter. Het is ook niet duidelijk wat de afspraken zijn rond het noteren van remediëringinitiatieven in het leerlingvolgsysteem. Er is dan ook nood aan een beleidsmatige verankering en ondersteuning van de remediëringsaanpak.

Deskundigheidsbevordering
Vorming
Overleg

De vakgroep staat voor enkele gezamenlijke uitdagingen. Ten eerste: de verdere uitwerking van een leerlijn op het vlak van actief, zelfgereguleerd en onderzoekend leren, culminerend in een versterkte onderzoeksopdracht. Ten tweede: de overgang tussen de tweede en de derde graad geleidelijk maken, via zowel het aanpassen van de evaluatie als de leerbegeleiding. Momenteel verloopt de vakgroepwerking echter moeizaam. De vakvergaderingen zijn vooral gericht op het maken van praktische en organisatorische afspraken. Ze worden nog te weinig aangegrepen als middel om van elkaar te leren, dit ondanks de aanwezige professionaliteit. Om de eigen deskundigheid verder te ontwikkelen volgen de leraren voldoende vakgerichte nascholingen. In het kader van de hiervoor gestelde uitdagingen is het echter belangrijk om – doelgericht – bijkomende inspiratie op te doen.

3.1.1.4 Engels in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen en Moderne talen-wetenschappen (leerplan D/2006/0279/041)

Voldoet niet

De evaluatie van de lees-, spreek- en gespreksvaardigheid is onvoldoende representatief voor de leerplandoelen van de basisvorming. De specifieke eindtermen voor het domein 'Taal en communicatie' worden onvoldoende gerealiseerd. De school kon niet aantonen dat de onderzoekscompetentie wordt gerealiseerd.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Het kennisondericht is functioneel. Grammatica, woordenschat en cultuur worden in samenhang met de vaardigheden aangeboden en ingeoeft. Er is heel wat aandacht voor het trainen van de vaardigheden. De communicatie verloopt volledig in het Engels wat de taalverwerving ondersteunt. Het leerplan vormt echter niet voldoende het uitgangspunt van het onderwijsaanbod. De vakgroep werkt leerboekgericht. Hierdoor ontstaan er een aantal hiaten in de realisatie van de vaardigheidsdoelen van de basisvorming.

De teksten voor de luister- en leesvaardigheid zijn van een goed talig niveau. De verwerkingsopdrachten sluiten hoofdzakelijk aan bij het beschrijvend en structurerend niveau. Het beoordelend niveau komt beperkter aan bod. De variatie van tekstsoorten is voor verbetering vatbaar. Bij luistervaardigheid overwegen de narratieve en informatieve teksten en bij leesvaardigheid overwegen de literaire teksten. Leerlingen verwerken zelfstandig artistiek-literaire teksten (romans). Deze lectuur wordt niet altijd efficiënt benut om er uitdagende persoonlijke opdrachten aan te koppelen waarbij ook productieve vaardigheden een invulling krijgen. Luister- en leesstrategieën worden veeleer impliciet behandeld wanneer ze verwerkt zitten in de vraagstelling bij teksten van het leerboek.

De meeste leerplandoelen voor spreek- en gespreksvaardigheid komen aan bod. De eindtermen 19 en 26 worden niet behandeld. Leerlingen vertonen spreekdurf. De schrijfvaardigheidstraining voldoet. Met uitzondering van het schrijven van formele en informele brief, nota of mail (ET34) oefenen de leerlingen alle taaltaken. Sinds het vorige schooljaar voeren de leerlingen meer opdrachten uit. Voor beide vaardigheden vertonen de leerlingen een voldoende niveau. Het onderwijs van de spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid verloopt echter te weinig gericht vanuit de tekstsoort. De nadruk ligt op het correcte gebruik van de taal. Genre kenmerken en tekstopbouw gelden niet genoeg als criteria bij het schrijven van de opdrachten, zodat leerlingen minder gericht kunnen werken en er minder zinvol kan geredigeerd worden. De strategieën voor de productieve vaardigheden worden weinig onderwezen.

Taalstrategieën om teksten te begrijpen en te produceren komen aan bod, al vormen ze nog niet altijd het onderwerp van een gestructureerd en expliciet leerproces. Leerlingen leren naslagwerken gebruiken zowel om taalcorrectheid na te streven als om informatie op te zoeken. Bij presentaties hanteren leerlingen visuele ondersteuning. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om de vakattitudes te ontwikkelen bij het uitvoeren van opdrachten. Ze krijgen er ook feedback over.

De actualiteitswaarde van de lessen is hoog en leerlingen werken rond interessante thema's die aansluiten bij hun interesses en leefwereld. De (inter)culturele component van het leerplan krijgt aandacht onder meer via het gebruik van films, liedjes en internetsite en het lezen van teksten waarvan de

inhoud relevant is voor de Engelstalige cultuur en leefwereld.

Het specifieke gedeelte wordt voldoende opgevat als een verbreding van de communicatieve vaardigheden uit de basisvorming, omdat leerlingen de vaardigheden meer oefenen en een breder aantal contexten en woordenvelden exploreren. Het verdiepend werken aan taal gebeurt echter nog te beperkt. Leerlingen worden te weinig uitgedaagd om vanuit een beperkt (wetenschappelijk) referentiekader te reflecteren over taal. Binnen de component 'Taal en cultuur' worden de meeste specifieke eindtermen (SET) voor Engels aangeboden met voldoende diepgang. Het domein 'Taal als systeem' (SET 10 tot 15) komt beperkt en met weinig diepgang aan bod. Het domein 'Taal en communicatie' (SET 1 tot 3) wordt onvoldoende behandeld. De vakgroep kon geen onderzoeksopdrachten van leerlingen voorleggen.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen

De samenstelling van lesgroepen vormde het vorige schooljaar een belemmering voor de leerplanrealisatie doordat het aantal leerlingen te groot was.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De kenniscomponent wordt frequent beoordeeld in betekenisvolle contexten. De evaluatie van de luister- en de schrijfvaardigheid zijn voldoende representatief voor de leerplandoelen. De evaluatie van de leesvaardigheid is onvoldoende afgestemd op de leerplandoelen. Er zijn te weinig evaluatiebeurten of persoonlijke opdrachten op het verwerkingsniveau gevraagd door de leerplannen. De toetstechniek met grote lesgroepen biedt ook niet altijd voldoende garantie voor een objectieve evaluatie. Voor spreek- en gespreksvaardigheid worden volgende doelen niet geëvalueerd: het samenvatten van een tekst (ET 19), het geven van een beredeneerde mening (ET 20), het voeren van een gesprek (ET 23) en een telefoongesprek (ET 26).

Binnen het domein 'Taal en cultuur' worden een aantal specifieke eindtermen toepassingsgericht geëvalueerd. Zo laat men leerlingen bijvoorbeeld literaire teksten bespreken. Vaak toetst men echter nog te reproductief de feitelijke kennis over de cultuur en literatuur. De specifieke eindtermen uit de domeinen 'Taal en communicatie' en 'Taal als systeem' worden weinig gericht beoordeeld.

Algemene attitudes over de studiehouding worden beoordeeld per leerling op basis van duidelijk afgesproken criteria conform de afspraken op schoolniveau.

De transparantie van de evaluatiepraktijk is voor verbetering vatbaar. De vakgroep heeft gekozen voor een combinatie van formatieve en summatieve evaluatie. Het dagelijks werk en de examens wegen elk 50 % van het totale resultaat. De vakgroep heeft geen duidelijk zicht op het aandeel van respectievelijk kennistoetsing en vaardigheidstoetsing. Voor de invulling van het dagelijks werk en de examens zijn er weinig afspraken. Hierdoor mist de praktijk transparantie. Er is ook geen afspraak over het aandeel van de onderzoeksopdracht in het totale resultaat. Evaluatiecriteria zijn voor een beperkt aantal opdrachten duidelijk. De vakgroep is op zoek naar duidelijke criteria. Leerlingen worden wel goed geïnformeerd over wat ze moeten kennen en kunnen.

De leerlingresultaten zijn behoorlijk tot goed voor Engels. Deze resultaten zijn beperkt richtinggevend voor het studiepeil van de leerlingen voor de basisvorming en het specifieke gedeelte omdat ze niet gebaseerd zijn op een evenwichtig aanbod aan doelen noch op een valide evaluatiepraktijk.

De evaluatie wordt aangewend om het leerproces te ondersteunen. Fouten in toetsen worden meestal door de leerlingen verbeterd. Voor langere schrijfp opdrachten is dit echter niet altijd het geval, waardoor er leerkansen worden gemist.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Er is aandacht voor preventieve leerbegeleiding. Het leerklimaat is stimulerend. Leerlingen worden aangemoedigd tot participatie en interactie. Ze worden getraind om grotere leerstofonderdelen te studeren. Ze reflecteren over het leerproces. Studietips komen mondeling aan bod. Waar nodig differentieert men bijvoorbeeld door het toekennen van stimulerende, compenserende, remediërende en dispenserende maatregelen (sticordi) aan leerlingen met leerproblemen. Voor Engels maken de leerlingen een veeleer beperkt aantal uitdagende persoonlijke verwerkingsopdrachten, waarbij ze zelfstandig leren werken.

Leerlingen die moeilijkheden ervaren, kunnen terecht bij hun leraar voor extra uitleg en remediëringsoefeningen. De afstemming van de remediëring op de leerplandoelen is voor verbetering vatbaar. De commentaren op rapporten bij tegenvallende resultaten bevatten weinig duiding van de tekorten en voorstellen voor remediëring. De effecten van de remediëring worden opgevolgd bij klassenraden.

Uitrusting

*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De infrastructuur en uitrusting voldoen. Er zijn voldoende mogelijkheden om te werken met audiovisueel materiaal. Er zijn genoeg woordenboeken. Klasgroepen kunnen terecht in computerlokalen voor opzoekwerk. De internetaansluiting stelt evenwel problemen voor een vlotte werking. ICT wordt geïntegreerd in het onderwijs.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

De formele vakgroepwerking verloopt deels per graad en deels voor alle graden. Het overleg betreft vooral de keuze van leerboeken, de afbakening van de leerstof, de noden aan materiële uitrusting en recentelijk ook de evaluatiepraktijk. Leraren professionaliseren zich door het uitwisselen van materiaal en lesideeën. De vakbegeleider werd recentelijk ook uitgenodigd. Er wordt verwacht dat leraren minstens één nascholing per jaar volgen. De vakgroep ervaart nood aan verdere deskundigheidsbevordering in verband met de leerlingenevaluatie. De vakgroep heeft nog geen taaloverschrijdend overleg georganiseerd over de realisatie van de specifieke eindtermen.

3.1.1.5 Frans in aso tweede graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan D/2012/7841/007)

Voldoet niet

Het aanbod van doelen voor spreek- en schrijfvaardigheid vertoont te veel hiaten. De leerplandoelen voor luister-, spreek- en schrijfvaardigheid en mondelinge interactie worden onvoldoende representatief geëvalueerd. Bij de evaluatie overweegt bovendien de kenniscomponent in de puntenverdeling, wat niet strookt met het leerplan.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Kennis wordt grondig opgebouwd in betekenisvolle contexten. Er wordt echter te veel tijd besteed aan kennisonderricht ten nadele van de productieve vaardigheden. De vakgroep werkt vooral leerboekgericht en hanteert het leerplan onvoldoende als richtinggevend kader voor de onderwijspraktijk. Dit heeft vooral te maken met de visie van de vakgroep op taalonderwijs. Er zijn evenwel leraargebonden verschillen.

De leerplanrealisatie voldoet niet voor de spreek- en schrijfvaardigheid omdat een te groot aantal leerplandoelen, meestal op het structurerend en beoordelend verwerkingsniveau, niet gericht worden geoefend. Zo leren de

leerlingen de woordenschat en grammatica niet genoeg in communicatieve transfersituaties gebruiken (ET 39), kan er niet worden gereflecteerd over de spreek- en schrijftaal (ET 40) en wordt er niet gewerkt aan genreconventies en tekstopbouw. Bovendien is er geen mogelijkheid om de specifieke leer- en communicatiestrategieën (ET 25 - ET 38) te trainen. Voor de spreekvaardigheid komen volgende doelen niet voldoende aan bod: een tekst navertellen (ET 19), een tekst samenvatten (ET 20), een verslag uitbrengen (ET 21), een waardering toelichten (ET 23), een tekst becommentariëren (ET 24). De lacunes voor schrijfvaardigheid betreffen volgende eindtermen: het parafraseren van een tekst (ET 29), het schrijven van een mededeling (ET 30), het beschrijven van een situatie, ervaring of gebeurtenis (ET 31), het schrijven van een verslag (ET 35), het geven van een beredeneerd standpunt (ET 37) en het samenvatten van gelezen teksten (ET 34). Het geven van een spontane mening (ET 33) wordt leraarafhankelijk aangeboden.

De mondelinge interactie wordt voldoende geoefend. Leerlingen worden doorgaans aangemoedigd om te spreken tijdens de lessen en de communicatie verloopt in de doeltaal. Het aanbod van leerplandoelen voor luistervaardigheid voldoet niet. De tekstsoorten komen niet allemaal aan bod en de vraagstelling betreft vooral het beschrijvend en structurerend verwerkingsniveau. Het beoordelend niveau komt niet aan bod. De tekstenkenmerken sluiten wel aan bij de gevraagde moeilijkheidsgraad. De leerlingen trainen de leesvaardigheid genoeg. Het is positief dat ze zelfstandig artistiek-literaire teksten moeten lezen. Toch bewaakt men ook voor de leesvaardigheid te weinig de variatie in tekstsoorten en worden argumentatieve en prescriptieve teksten weinig aangeboden. Leerlingen analyseren de tekstopbouw en genreconventies bij lees- en luisteropdrachten niet. De leerstrategieën voor de receptieve vaardigheden zijn verwerkt in de vraagstelling bij de opdrachten maar maken geen voorwerp uit van expliciete reflectie.

De culturele component wordt aangeboden via het leerboek en via uitstappen naar Franstalige steden, waarbij leerlingen uitdagende verwerkingsopdrachten krijgen. Occasioneel wordt de cultuur in de klas gebracht via het gebruik van audiovisueel materiaal.

De leerlingen krijgen de mogelijkheid om de vakattitudes te ontwikkelen bij het uitvoeren van opdrachten. Dit proces blijft evenwel veeleer impliciet omdat er niet gericht over wordt gereflecteerd onder meer op basis van zelfevaluatie.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatiepraktijk is niet voldoende afgestemd op het leerplanconcept. Er worden te weinig leerplandoelen voor de luister-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid geëvalueerd. De hiaten in de evaluatie zijn dezelfde als die in het aanbod. Hierdoor is de evaluatie onvoldoende representatief voor de leerplandoelen. Verder komt er te veel gewicht op de kenniscomponent te liggen door de wijze van verrekening van de resultaten voor de examens. De vakgroep hanteert een verdeelsleutel vaardigheden-kennis van 30 % - 70 % wat haaks staat op de visie van het leerplan. Voor het dagelijks werk werd gestreefd naar een verdeelsleutel 50 %-50 %.

De vakgroep is zich bewust van het probleem. Naar aanleiding van de vraag van de schoolleiding om een zelfevaluatie te houden in verband met de evaluatiepraktijk, heeft de vakgroep zeer recentelijk een stap gezet om meer vaardigheden te evalueren voor het dagelijks werk en om de kennis meer geïntegreerd met de vaardigheden te evalueren via taaltaken. Het nieuw in

gebruik genomen elektronisch rapportstelsysteem heeft de vakgroep ertoe aangezet om de verdeling van het gewicht van de verschillende leerplancomponenten te herbekijken.

Algemene attitudes over de studiehouding worden beoordeeld per leerling op basis van duidelijk afgesproken criteria conform de afspraken op schoolniveau. In het algemeen is de toetsing transparant. Leerlingen weten wat verwacht wordt en op welke manier ze zullen bevraagd worden. Bij toetsen en examens is de puntenverdeling globaal aangegeven per vraag.

Op basis van de gegevens van het vorige schooljaar werd vastgesteld dat de leerlingenresultaten voldoen voor alle leerlingen. In het tweede leerjaar van de graad ligt het gemiddelde evenwel veeleer laag. De resultaten zijn weinig richtinggevend voor het studiepeil van de leerlingen aangezien ze niet gebaseerd zijn op een evenwichtig aanbod aan doelen noch op een representatieve en volledig valide evaluatiepraktijk. Dit brengt de studiebekrachtiging in gevaar. De positieve intentie om leerlingen een onderbouwd advies te geven voor de keuze van een studierichting met of zonder component moderne talen in het specifieke gedeelte in de derde graad bereikt hierdoor zijn doel niet.

Rapporteringspraktijk
Leerondersteunend

Conform de afspraken op schoolniveau heeft de vakgroep aandacht voor het verstrekken van informatie over de leervorderingen en de studiehouding en voor het motiveren van de leerlingen. De rapportcommentaren bevatten doorgaans, naast een cijfer, ook aanmoedigende commentaren bij goede resultaten. Bij tegenvallende resultaten voorziet men leraarafhankelijk in een duiding van de tekorten. Soms treft men ook voorstellen voor remediëring aan, maar deze hebben meestal enkel betrekking op de kenniscomponent. Er is een marge voor verbetering van dit aspect van de rapportering. Bij tegenvallende scores voor algemene attitudes (attituderapport) geven de meeste leraren een verduidelijkende commentaar.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De aandacht voor de preventieve leerbegeleiding uit zich in een aantal positieve initiatieven. Leerlingen werken in een stimulerend, rustig en geordend leerklimaat. Tijdens de lessen is er een afwisseling tussen leraargestuurd onderwijs en individueel werk of duowerk. Leerlingen leren plannen en structuur brengen in het leerproces. Voor examens worden er herhalingslessen gepland. Er is aandacht voor ordelijke en correcte notities. Leerlingen met geattesteerde leerproblemen genieten compenserende maatregelen. Toch zijn er ook mogelijkheden voor verbetering. Voor het leren leren, het werken aan leerstrategieën en het begeleid zelfstandig leren en werken is er weinig gerichte aandacht voor de verticale samenhang over de graden heen. Progressie op dat vlak wordt wel ingebouwd maar berust niet op expliciete afspraken in de vakgroep. Er wordt verder weinig gebruik gemaakt van ICT om de lessen visueel te ondersteunen.

De remediëring wordt structureel aangepakt. De vakgroep wendt de informatie over doorstromende leerlingen uit de eerste graad aan om, bij aanvang van de tweede graad, kort op de bal te spelen en leerlingen van nabij op te volgen. Dit schooljaar werd een studieuur Frans ingericht waar leerlingen onder begeleiding van een leraar Frans opdrachten kunnen uitvoeren en hierbij begeleiding krijgen. Leerlingen reflecteren ook over hun resultaten bij examens en toetsen en verbeteren nauwgezet de fouten bij kennistoetsen. De afstemming van de remediëring op de leerplandoelen is voor verbetering vatbaar: de sterke kennisgerichte benadering van de onderwijs- en evaluatiepraktijk maakt dat ook de remediëring vooral het bijsturen van de kennis van grammatica en woordenschat betreft. De effecten van de remediëring worden globaal

opgevolgd bij klassenraden. Er wordt weinig software aangewend om de remediëring te ondersteunen.

Uitrusting

ICT

Inzet uitrusting

Leermiddelen

De infrastructuur en uitrusting voldoen. ICT wordt beperkt aangewend ter ondersteuning van de leerplanrealisatie en het verstrekken van eigentijds onderwijs.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

De vakgroepwerking is georganiseerd per graad. In de tweede graad houdt de vakgroep sterk vast aan een kennisgerichte visie op het taalonderwijs. De evaluatie- en onderwijspraktijk werden tot op heden te weinig in vraag gesteld. Een herziening van de aanpak gebaseerd op een grondige studie van het leerplan is nu aan de orde. De vakgroepleden volgen ten minste één vorming per schooljaar.

3.1.1.6 Frans in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen en Moderne talen-wetenschappen (leerplan D/2006/0279/005)

Voldoet

Het onderwijsaanbod is voldoende gericht op het verwerven van de vijf taalvaardigheden. De leerplangerichtheid van het aanbod voldoet nipt zowel voor de basisvorming als voor het specifieke gedeelte. De evaluatiepraktijk biedt de mogelijkheid om globaal na te gaan of de leerlingen de leerplandoelen bereiken. De uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

De laatste schooljaren is de vakgroep geëvolueerd van een sterk kennisgerichte aanpak naar een meer vaardigheidsgerichte aanpak. Kennis wordt doorgaans aangeboden in betekenisvolle contexten. De communicatie tijdens de lessen verloopt volledig in het Frans, wat het leerproces ondersteunt. In het algemeen is het afstemmen van het aanbod op de leerplandoelen voor de taalvaardigheden evenwel nog voor verbetering vatbaar. Hierin zijn leraargebonden verschillen.

De leesvaardigheid wordt intensief geoefend. Leerlingen verwerken zelfstandig heel wat artistiek-literaire en zakelijke teksten die beantwoorden aan de leerplanvereisten qua tekstkenmerken en tekstsoorten en waarbij ze een aantal opdrachten uitvoeren op het structurerend en beoordelend verwerkingsniveau. Het aanbod voor de luistervaardigheid bestrijkt nagenoeg alle tekstsoorten. Argumentatieve en prescriptieve teksten komen minder aanbod. De vraagstelling behelst vooral het beschrijvend en structurerend niveau en minder het beoordelend niveau.

De realisatie van de productieve vaardigheden vertoont een aantal lacunes. Het schrijven van een formele en informele brief, nota of e-mail komt beperkt aanbod (ET 34) en het schrijven van een verslag (ET 33) wordt niet behandeld. De spreek- en gespreksvaardigheid worden wel geoefend maar het onderwijs ervan wordt niet genoeg georganiseerd vanuit de tekstsoorten die leerlingen moeten leren beheersen. Het samenvatten (ET 19), het geven van een beredeneerde mening of conclusie (ET20), het telefoneren (ET24), het naar voor brengen van gefundeerde standpunten in een discussie (ET 25) en het uitbrengen van een verslag (ET 21) komen weinig gericht aanbod. Tekstopbouw en genreconventies krijgen beperkt aandacht bij het receptief of productief benaderen van tekstsoorten.

Taalstrategieën om teksten te begrijpen en te produceren komen aanbod, al vormen ze nog niet altijd het onderwerp van een gestructureerd en expliciet leerproces. Leerlingen leren naslagwerken gebruiken zowel om taalcorrectheid na te streven als om informatie op te zoeken. Het aanwenden van digitale

hulpmiddelen (zoals spelcorrectoren en woordenboeken) in dat verband blijft beperkt. Bij presentaties hanteren leerlingen visuele ondersteuning. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om de vakattitudes te ontwikkelen bij het uitvoeren van opdrachten. Ze krijgen er ook soms feedback over maar dat is geen systematische praktijk.

De specifieke eindtermen worden voldoende bereikt voor Frans. Er is evenwel een sterk leraargebonden verschil in de kwaliteit van het aanbod. Hierdoor voldoet de leerplanrealisatie voor Moderne talen-wetenschappen nipt. Sinds de invoering dit schooljaar van het nieuwe leerplan werden er nog geen afspraken gemaakt tussen de vakgroepen Frans en Engels in verband met het verdelen van de specifieke eindtermen.

Het specifieke gedeelte wordt gerealiseerd door de leerlingen nog meer te laten oefenen met de taalvaardigheden (verbreding van de basisvorming) onder meer in het kader van de verwerking van huislectuur en van de onderzoeksopdracht. Een aantal specifieke eindtermen wordt voldoende didactisch geoperationaliseerd om ook het verdiepende niveau te bereiken. Er is voldoende aandacht voor de domeinen 'Taal en cultuur' (SET 4 tot 9) en 'Taal als systeem' (SET 10 tot 15). Het domein 'Taal en communicatie' (SET 1 tot 3) komt niet gericht aan bod. Oorzaak hiervan is de moeilijkheid die de leraren ervaren om deze eindtermen te interpreteren en te vertalen naar concrete opdrachten. In het algemeen vormt het een uitdaging voor de vakgroep om voldoende te werken vanuit (beperkte) theoretische referentiekaders eigen aan het wetenschapsdomein van de talen.

De leerlingen voeren een onderzoeksopdracht uit over een linguïstisch of literair vraagstuk in het eerste leerjaar van de graad (SET 16 tot 18). De vakgroep heeft weinig afspraken gemaakt over de omvang van de werkstukken waardoor er tussen de verschillende studierichtingen een groot verschil ontstaat. Het leerproces wordt ondersteund door een overzichtelijke studiewijzer, waarin de verschillende stappen van het onderzoek opgenomen zijn. Leerlingen leren een onderzoeksvraag stellen en een onderzoeksplan opmaken. Bronnenstudie en corpusanalyse vormen de basis van de onderzoeksmethodiek. Leerlingen presenteren de onderzoeksresultaten schriftelijk en mondeling en evalueren het leerproces ook zelf. De begeleiding van de leerlingen is niet genoeg aangepast aan de noden van de leerlingen. Hierdoor dwalen de leerlingen soms af van de literaire of linguïstische aard van het onderwerp. Er wordt hen ook niet gevraagd om een tweede versie te schrijven op basis van feedback die de leraren evenwel zorgvuldig hebben geformuleerd. Dit betekent een gemiste kans voor het leerproces. Het confronteren met andere standpunten blijft achterwege. Tenslotte blijft de analyse weinig diepgaand in een aantal werkjes omdat er weinig wordt uitgegaan van beperkte (wetenschappelijke) referentiekaders.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen

De samenstelling van lesgroepen vormde het vorige schooljaar een belemmering voor de leerplanrealisatie doordat het aantal leerlingen te groot was.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Het onderzoek van de documenten van vorig schooljaar wijst leraarafhankelijk op een nog sterk kennisgerichte beoordeling. De hiaten in de evaluatie van de eindtermen sluiten aan bij die in het aanbod (zie hierboven). Soms gebruikt men ook een toetstechniek die niet aangepast is aan het evalueren van de leerplandoelen. Zo wordt er bijvoorbeeld gevraagd aan leerlingen om woorden toe te lichten in plaats van functioneel te gebruiken in een communicatieve context. De vakgroep evolueert echter stilaan naar een meer

vaardigheidsgerichte evaluatiepraktijk met aandacht voor de samenhang tussen kennis en vaardigheden. Uit de elektronische puntenboekjes blijkt dat vaardigheden nu meer worden geëvalueerd.

De specifieke eindtermen m.b.t. de onderzoekscompetentie (SET 16, 17, 18) worden gericht geëvalueerd. Hierbij gaat er echter in verhouding weinig aandacht naar het onderzoeksproces. Binnen het domein 'Taal en cultuur' worden een aantal eindtermen toepassingsgericht geëvalueerd. Zo laat men leerlingen bijvoorbeeld stereotypen en literaire teksten bespreken. Leraarafhankelijk toets men echter nog te reproductief de feitelijke kennis over de cultuur en literatuur. De specifieke eindtermen voor Frans uit de domeinen 'Taal en communicatie' en 'Taal als systeem' worden weinig gericht beoordeeld.

Algemene attitudes m.b.t. de studiehouding worden beoordeeld per leerling op basis van duidelijk afgesproken criteria conform de afspraken op schoolniveau.

De evaluatie wordt nog niet altijd voldoende opgevat als kans om te leren omdat leerlingen de fouten in schrijfo opdrachten en toetsen nog weinig verbeteren op basis van de feedback van de leraar. Het kerstexamen geeft evenwel leraarafhankelijk aanleiding tot een grondige zelfevaluatie.

De transparantie van de evaluatiepraktijk is voor verbetering vatbaar. De vakgroep heeft gekozen voor een combinatie van formatieve en summatieve evaluatie. Het dagelijks werk en de examens tellen elk voor 50 % van het totale resultaat. Vaardigheden en kennis verhouden zich als 60% en 40 %. Er is geen afspraak over het gewicht van de verschillende vaardigheden. Voor de invulling van het dagelijks werk en de examens zijn er weinig afspraken. Hierdoor is de praktijk weinig gelijkgericht en mist ze transparantie. Er is ook geen afspraak over het aandeel van de onderzoeksopdracht in het totale resultaat. Evaluatiecriteria zijn voor een beperkt aantal opdrachten duidelijk. Leerlingen worden wel goed geïnformeerd over wat ze moeten kennen en kunnen.

De studieresultaten liggen aan de lage kant met klasgemiddelden tussen de 58 % en de 66 %. In de studierichting Economie-moderne talen behaalde vorig schooljaar één leerling op 4 een onvoldoende. De leerlingenresultaten worden nog niet systematisch aangewend om de eigen onderwijs- en evaluatiepraktijk bij te sturen.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Er is aandacht voor preventieve leerbegeleiding. Het leerklimaat is stimulerend. Leerlingen worden aangemoedigd tot participatie en interactie. De lessen verlopen afwisselend via onderwijsleergesprekken en pair- of groepswork, waarbij leerlingen met elkaar communiceren en zo de taal oefenen. Door middel van de persoonlijke verwerkingsopdrachten leren leerlingen zelfstandig werken. Ze worden getraind om grotere leerstofonderdelen te studeren. Waar nodig differentieert men bijvoorbeeld door het toekennen compenserende, maatregelen aan leerlingen met leerproblemen. Leerlingen reflecteren over het leerproces. Studietips komen mondeling aan bod en bij grotere opdrachten krijgen leerlingen studiewijzers.

Leerlingen die moeilijkheden ervaren, kunnen terecht bij hun leraar voor extra uitleg en remediëringsoefeningen. Er is ook sinds dit schooljaar een studieuur Frans ingelast waar leerlingen onder begeleiding hun huiswerk kunnen maken. Leraren passen consequent het systeem van waarschuwingen toe. De rapporten

voor dagelijks werk bevatten meestal commentaar bij tegenvallende resultaten. Ze bevatten weinig duiding van de tekorten en voorstellen voor remediëring. Op de attituderapporten worden de commentaren niet altijd constructief geformuleerd. De effecten van de remediëring worden opgevolgd bij klassenraden.

Uitrusting De infrastructuur en uitrusting voldoen. De derde graad beschikt over twee goed uitgeruste vaklokalen. In de lerarenbibliotheek zijn er didactische tijdschriften en leesboekjes voorhanden. Er zijn voldoende woordenboeken. Klasgroepen kunnen terecht in het openleercentrum en in computerlokalen voor opzoekwerk. De internetaansluiting stelt evenwel problemen voor een vlotte werking. ICT wordt leraarafhankelijk geïntegreerd in het onderwijs.

Deskundigheidsbevordering De vakgroepwerking is georganiseerd per graad. De vakgroep komt op voor het vak en neemt de verantwoordelijkheid op om materiële en structurele randvoorwaarden te vragen voor een goede werking. Er is een groeiende aandacht voor de horizontale afstemming van de onderwijs- en evaluatiepraktijk maar de gelijkgerichtheid is nog niet optimaal. De leraren ontwikkelen hun competenties via nascholing en vakoverleg. De effecten van gevolgde nascholingen in de onderwijspraktijk zijn duidelijk.

3.1.1.7 Fysica in aso tweede graad in Economie, Humane wetenschappen en Latijn (leerplan D/2012/7841/008) en in aso derde graad in Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplan D/2006/0279/058)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden voldoende gerealiseerd. Het reflecterend vermogen van de vakgroep fysica zorgt voor de nodige ontwikkelingsdynamiek om het aanbod en de evaluatiepraktijk verder leerplangericht uit te bouwen. De uitrusting ondersteunt de leerplanrealisatie.

Onderwijsaanbod Voor fysica in de tweede graad basisvorming (1u/week) worden de meeste leerplandoelstellingen aangeboden. Demonstratie- en leerlingenproeven bevorderen deels het onderzoekend leren. Toch kan bij het aanbrengen van de verschillende thema's de natuurwetenschappelijke methode centraler geplaatst worden: vanuit experimenten leerlingen zelf het probleem laten herkennen, de hypothese laten formuleren en oplossingen zoeken. De valkuil is het werkboek dat leidt tot een invuldidactiek. Bewaking van het evenwicht is een aandachtspunt. In een aantal groepen is het aanbod van het thema 'faseovergangen' te beperkt. Bij de algemene doelstellingen met betrekking tot 'meten, nauwkeurigheid en grafieken' gaat via contextloze opdrachten te veel aandacht naar grootheden, eenheden en nauwkeurig noteren. De regelmatige wisselingen in de lesopdrachten van de leraren bemoeilijken de opbouw van expertise in een evenwichtig leerplanaanbod.

Voor fysica in de derde graad basis- en specifieke vorming (2u/week) worden de meeste leerplandoelstellingen aangeboden. Ook hier is bewaking van het evenwicht een aandachtspunt. Het aanbod van bepaalde thema's zoals periodieke verschijnselen is minimaal ten opzichte van andere thema's zoals dynamica. Leerlingen worden uitgedaagd via extra leerinhouden, tal van demonstratieproeven en real-time metingen, moeilijke vraagstukken en inzichtvragen. Onderzoekend leren komt voldoende aan bod. Leerlingenproeven zijn traditioneel, minder uitdagend en met een beperkte groei van onderzoekend leren naar leren onderzoeken. Hierdoor levert fysica slechts een geringe bijdrage tot de realisatie van de specifieke eindtermen met betrekking tot onderzoekscompetentie. De vakgroep wetenschappen heeft ervoor gekozen om

deze te realiseren binnen aardrijkskunde, biologie en chemie en heeft hiervoor een kwaliteitsvolle aanpak uitgewerkt. Leerlingen die in de derde graad kiezen voor de complementaire uren 'optie wetenschappen' krijgen interessante en actuele fysica-inhouden (deeltjesfysica, fysica en medische beeldvorming) aangeboden met voldoende aandacht voor leren onderzoeken. Het is een uitdaging voor de vakgroep om precies dit laatste aspect nog meer te integreren in de reguliere fysicalessen.

Onderwijsorganisatie
Organisatie curriculum

De school levert met haar extra uren wetenschappen in het complementair gedeelte van de tweede en de derde graad een aanbod op maat voor wetenschappelijk geïnteresseerde leerlingen.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De lessen worden gegeven in wetenschapslokalen met een basisuitrusting, internetaansluiting en mogelijkheid tot projectie. Er is voldoende didactisch materiaal aanwezig voor demonstratie- en leerlingenproeven en dit wordt ook voldoende gebruikt tijdens de lessen.

Het gebruik van ICT beperkt zich in de tweede graad veeleer tot projectie van ondersteunende presentaties en illustraties tijdens de lessen. In de derde graad gebruiken leerlingen ICT ook als hulpmiddel bij opdrachten in de lessen. Een meetinterface en sensoren zijn aanwezig en worden vooral in de derde graad gebruikt voor real-time metingen bij demonstratie- en leerlingenproeven.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De leerlingenresultaten voor fysica zijn in de tweede graad zeer uiteenlopend van zwak tot goed. Het beheersingsniveau van de vraagstelling is wisselend: sommige vragen zijn gericht op de leerplandoelstelling andere enkel op de leerinhoud, sommige vragen zijn contextrijk en vertrekken van voorbeelden, andere zijn louter reproductief. Vooral het abstractieniveau van de vraagstelling is in het tweede leerjaar van de tweede graad voor sommige studierichtingen te hoog. Daar beperkt de vraagstelling zich tot meerkeuzevragen (zonder gevraagde toelichting), enkele reproductievragen en vraagstukken (bepalen 75% van de totaalscore). Ook de bewaking van het evenwicht is een aandachtspunt. Zo komen het grafisch weergeven en interpreteren, het kwalitatief toepassen en het verklaren via het deeltjesmodel onvoldoende voor in de evaluatiepraktijk. Voor fysica in de derde graad zijn de leerlingenresultaten goed tot zeer goed. De vraagstelling bij toetsen en examens is gevarieerd en peilt naar kennis, inzicht en toepassing. De examens zijn verzorgd en visueel ondersteund. De meeste vragen zijn gericht op de leerplandoelstellingen en meten niet enkel het geheugenwerk. De evaluatiepraktijk is evenwichtig verdeeld over de verschillende leerplanthema's.

In de derde graad is er een voorzichtige aanzet om de algemene doelstellingen (onderzoekend leren/leren onderzoeken, wetenschap en samenleving...) op te nemen in de evaluatiepraktijk. Binnen de vakgroep zijn er echter geen afspraken met betrekking tot de evaluatie van de algemene doelstellingen.

Leerbegeleiding
*Preventief
Curatief*

De lessen verlopen gestructureerd, waarbij het onderwijsleergesprek een veel gebruikte werkvorm is. Er is voldoende aandacht voor demonstratieproeven en het contextrijk aanbieden van de leerinhouden.

Het cursusmateriaal is ondersteunend. Leraren benadrukken onder meer via goede bordschema's de hoofd- en bijzaken en de te kennen leerinhouden. De presentaties en simulaties ondersteunen de leerlingen bij hun leerproces.

Deskundigheidsbevordering
Overleg

De vakgroep fysica reflecteert regelmatig over de fysica-aanpak in de school via formeel en veel informeel overleg. De hierboven beschreven aandachtspunten zijn tijdens het vakoverleg al ter sprake gekomen. De vakgroep fysica kent haar sterke en zwakke punten en probeert via leerplanoverleg zowel aanbod als evaluatiepraktijk verder leerplangericht uit te bouwen.

3.1.1.8 Geschiedenis in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2009/7841/037)

Voldoet

De leerplandoelstellingen zijn duidelijk herkenbaar in de studie van de historische samenlevingen. De afstemming van de leerlingenevaluatie op de leerplandoelstellingen is niet optimaal in de examens, maar voldoet wel voor het geheel van de evaluatiepraktijk. De meeste leerlingen halen voldoende tot behoorlijke studieresultaten.

Onderwijsaanbod <i>Volledigheid</i> <i>Evenwicht</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Samenhang</i>	In het eerste leerjaar maken de leerlingen doelgericht kennis met het historisch referentiekader en met de basiselementen van het 'werken met bronnen'. In de studie van de historische samenlevingen komen de meest kenmerkende feiten en ontwikkelingen uit de verschillende domeinen van de socialiteit voldoende aan bod. Er is echter geen optimale bewaking van de jaarplanvordering, waardoor enkele thema's op het einde van het schooljaar snel en minder grondig bestudeerd worden. Positief is dat er in de studie van de klassieke oudheid enkele geïntegreerde benaderingen van de Griekse, Romeinse en Keltische samenleving voorkomen. De opbouw van het begrippenkader verloopt geïntegreerd. De leerlingen leren de feiten en ontwikkelingen voldoende situeren in tijd, ruimte en socialiteit.
---	--

In het onderwijsproces staat het beschrijvende en verklarende niveau van het historisch denken centraal. Inzichtelijke benaderingen via duiding van verbanden, wisselwerking en ontwikkelingen en via actualisering komen geregeld voor. Daarmee zitten de leerplandoelstellingen 'de mens en de samenleving' voldoende tot behoorlijk in de leerinhouden vervat.

Frequente verwerkingsopdrachten in het leerwerkboek en aanvullende analyse van illustraties en bronnen brengen de leerlingen tot vaardigheden om informatie uit bronnen te halen en tot leerinhouden te verwerken. Daarin zitten ook enkele toepassingen van historische kritiek vervat. De bronnenverwerking gebeurt overwegend centraal aangestuurd door de leraar. Actieve werkvormen met zelfstandig historisch speur- en denkwerk krijgen recentelijk wel meer aandacht. In sommige zelfstandige analyse- en verwerkingsopdrachten is de afstemming op de leerplandoelstellingen 'werken met bronnen' niet optimaal. De opdrachten bevatten te weinig concrete toepassingen van historische methode of kritiek (zie leerplan, rubriek 'werken met bronnen', 6 - 10).

Uitrusting <i>ICT</i> <i>Inzet uitrusting</i> <i>Leermiddelen</i>	De lessen geschiedenis vinden plaats in een rijk geïllustreerd vaklokaal, dat ook met computer en dataprojectie is uitgerust. De illustraties en de dataprojectie worden permanent ingezet voor visualisering, centraal aangestuurde bronnenanalyse en ondersteuning bij het invullen van het leerwerkboek. De leerlingen zoeken daarnaast ook geregeld informatie op in een historische atlas of in allerlei documentatie. De integratie van ICT voor zoek-, verwerkings- en presentatieopdrachten blijft daarentegen beperkt tot enkele toepassingen.
---	---

Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i>	De evaluatie is samengesteld uit dagelijks werk en examens. Het dagelijks werk bestaat uit herhalingstoetsen en taken. De resultaten van enkele grotere zelfstandige opdrachten worden als onderdeel 'vaardigheden' verrekend in de examenpunten.
---	---

In de evaluatiepraktijk is een evolutie merkbaar naar meer taxonomisch evenwicht met opwaardering van de historische vaardigheden. Die worden hoofdzakelijk geëvalueerd via oefeningen op basis van het leerwerkboek en via enkele zelfstandige zoek- en verwerkingsopdrachten. In deze laatste is de afstemming van de vraagstelling en de beoordelingscriteria op de leerplandoelstellingen 'werken met bronnen' niet optimaal. In de opdrachten

komen toepassingen van historische methode te weinig uitgesproken aan bod (zie leerplan, rubriek 'werken met bronnen', 6 - 10).

In de herhalingstoetsen en examens overwegen kennis- en inzichtvragen. Die zijn representatief voor de behandelde leerstof, inhoudelijk relevant en voldoende afgestemd op de kennisgerichte leerplandoelstellingen. De examens zijn ordelijk samengesteld; de instructietaal en de puntenverdeling zijn voldoende duidelijk. Enkel de kwaliteit van de gefotokopieerde kaarten en de beeldbronnen laat soms te wensen over.

De vragen in verband met historische vaardigheden zijn beperkt. Ze evalueren het situeren in tijd, ruimte en socialiteit en het bespreken van bronnen. De vraagstelling bij de bronnen is niet volledig op de leerplandoelstellingen 'werken met bronnen' afgestemd. Toepassingen van historische kritiek komen te weinig voor. In sommige vragen zijn de bronnen er enkel als herkenningpunt en moeten de leerlingen de bron niet analyseren om de bijhorende kennisvragen te kunnen beantwoorden.

De meeste leerlingen halen voldoende tot behoorlijke studieresultaten. Ze bereiken in voldoende mate de beoogde doelstellingen. Wie een onvoldoende haalt voor geschiedenis, scoort vaak ook onvoldoende voor andere vakken.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Een ordelijk klasmanagement en een overwegend centraal aangestuurd onderwijs- en leerproces geven structuur aan het leren van de leerlingen. De studiehouding, -planning en -methode worden voldoende aangestuurd en opgevolgd. Activerende werkvormen komen in mindere mate voor, maar krijgen recentelijk wel meer aandacht. De opdrachten zijn vooral gericht op informatieverwerving en -verwerking.

De leerlingen krijgen voldoende informatie over wat ze moeten kennen en kunnen. Er is feedback op evaluatie en leerprestaties. Remediëring gebeurt geïntegreerd in het onderwijs- en leerproces (onder andere via frequentere toetsing voor leerlingen met zwakke resultaten). Voor leerlingen met specifieke leerproblemen sluit de begeleiding op vakniveau aan bij die op schoolniveau.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

De vakgroep werkt tweeledig, enerzijds apart voor de eerste graad en voor de tweede en derde graad, anderzijds samen voor de verticale samenhang in de drie graden. De vakgroep staat open voor kwaliteitsverbetering en professionalisering. De leraren zijn heel vakbetrokken en volgen geregeld vakgerichte nascholing. Mede onder impuls van de pedagogische begeleiding is er sinds vorig schooljaar meer inhoudelijke diepgang gekomen in de samenwerking rond de integratie van historische vaardigheden en de afstemming van de evaluatiepraktijk op de leerplandoelstellingen.

3.1.1.9 Geschiedenis in aso tweede graad (leerplan D/1999/0279/026) en in aso derde graad (leerplan D/2001/0279/006)

Voldoet

De meeste leerplandoelstellingen komen voldoende geproportioneerd en op een aanvaardbaar tot degelijk beheersingsniveau aan bod in de studie van de historische samenlevingen. De afstemming van de evaluatie op de leerplandoelstellingen voldoet. De overgrote meerderheid van de leerlingen haalt voldoende tot goede studieresultaten.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Zoals de leerplandoelstellingen vooropstellen, start elk leerjaar met een korte herhaling en verdere opbouw van het historisch referentiekader. Dit gebeurt via een schets van continuïteit en discontinuïteit voor de kenmerkende feiten en ontwikkelingen uit de geplande historische periodes of via een schets van het betrokken tijdsbeeld.

De betrokken historische periodes worden in elk leerjaar aan de hand van de meest kenmerkende feiten, ontwikkelingen en probleemvelden bestudeerd. De verschillende domeinen van de socialiteit komen daarin geproportioneerd ter sprake. In de tweede graad is de ordening van de leerinhouden voldoende op de leerplancriteria afgestemd. Er is aandacht voor enkele diachrone en synchrone benaderingen en voor niet-westerse samenlevingen. Enkel de overgangsfase naar een nieuwe samenlevingsvorm in de 18de eeuw komt slechts beknopt aan bod. Dit tekort wordt gecompenseerd met een inleidende schets van het tijdsbeeld 1800 in het eerste leerjaar van de derde graad. In de derde graad zijn er eveneens enkele diachrone en synchrone benaderingen en is er voldoende aandacht voor de mondialisering en het belang van niet-westerse samenlevingen. Een pijnpunt in de planning is dat de studie van het interbellum en de Tweede Wereldoorlog volledig in het tweede leerjaar van de derde graad valt en veel tijd in beslag neemt. Daardoor komen enkele kenmerkende probleemvelden van de eigen tijd niet met de nodige diepgang aan bod.

In het onderwijsproces staat het beschrijvende en verklarende niveau van het historisch denken centraal. De opbouw van het begrippenkader verloopt geïntegreerd. Vooral vanaf het tweede leerjaar van de tweede graad groeit de aandacht voor inzichtelijke benaderingen en kritische zin: duiding van verbanden, wisselwerking en ontwikkelingen, actualisering en kritische interpretatie. Daarmee worden de leerplandoelstellingen over kennis en inzicht en enkele historische vaardigheden in verband met interpretatie van bronnen op een voldoende tot behoorlijk beheersingsniveau aangeboden. Enkele studiereizen en bijhorende verwerkingsopdrachten sluiten ervaringsgericht bij de leerplanrealisatie aan.

Frequente verwerkingsopdrachten in het leerboek en analyse van aanvullende bronnen brengen de leerlingen tot vaardigheden om informatie uit bronnen te halen, tot leerinhouden te verwerken en kritisch te interpreteren of te beoordelen. Daarin komen ook verschillende toepassingen van historische kritiek voor. De bronnenverwerking gebeurt, zelfs op het niveau van de derde graad, nog overwegend centraal aangestuurd door de leraar. Positief is wel dat recentelijk zelfstandige zoek- en verwerkingsopdrachten frequenter voorkomen. De afstemming op de betrokken leerplandoelstellingen en op het vereiste beheersings- en verwerkingsniveau bij de leerlingen is echter nog niet in alle opdrachten optimaal.

Uitrusting <i>ICT</i> <i>Inzet uitrusting</i> <i>Leermiddelen</i>	De lessen geschiedenis vinden plaats in een vaklokaal, dat met computer, dataprojectie, wandkaarten en illustraties is uitgerust. De dataprojectie wordt permanent ingezet voor visualisering, bronnenanalyse en structurele ondersteuning van het onderwijs- en leerproces. De leerlingen krijgen daarnaast ook enkele doelgerichte zoek- en verwerkingsopdrachten met behulp van de historische atlas. De integratie van ICT voor zoek-, verwerkings- of presentatieopdrachten is heel beperkt. Dergelijke opdrachten gebeuren nog te vaak in de vorm van zelfstandig werk buiten de lessen.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i>	De evaluatie is samengesteld uit dagelijks werk en examens. Het dagelijks werk bestaat uit herhalingstoetsen en taken. Vanaf het tweede leerjaar van de tweede graad worden de resultaten van enkele grotere zelfstandige opdrachten als onderdeel 'vaardigheden' verrekend in de examenpunten. Op die manier is er een opwaardering van het persoonlijk werk van de leerling en van de historische vaardigheden in de evaluatiepraktijk.
	In het geheel van de evaluatie is sinds vorig schooljaar een evolutie merkbaar naar meer taxonomisch evenwicht. In de loop van het schooljaar zijn er in elk leerjaar enkele zelfstandige zoek- en verwerkingsopdrachten rond historische thema's of probleemstellingen. Er is een goede samenwerking tussen de leraren voor de planning en opmaak ervan. De aansluiting van de vraagstelling en de evaluatiecriteria bij de betrokken leerplandoelstellingen is echter nog niet in alle opdrachten optimaal. Sommige opdrachten zijn te eng gericht op het verzamelen en samenvatten van historische informatie. Ze missen concrete toepassingen van historische methode.
	De vraagstelling in de herhalingstoetsen en de examens is representatief voor het onderwijs- en leerproces dat eraan voorafgaat. Over het algemeen sluit de vraagstelling voldoende bij de leerplandoelstellingen aan. Enkel in het eerste leerjaar van de tweede graad is leraarafhankelijk de validiteit van sommige vragen in het eerste deel van het examen beperkt. Net als in de eerste graad is in sommige vragen de bijhorende bron er enkel als herkenningpunt en moeten de leerlingen die niet analyseren om de bijhorende kennisvragen te kunnen beantwoorden. Het luik 'bronnenstudie' sluit wel voldoende bij de betrokken leerplandoelstellingen aan.
	In het tweede leerjaar van de tweede graad en in de derde graad is bronnenanalyse doelgerichter geïntegreerd in de vraagstelling. In verschillende vragen worden de leerlingen er toe aangezet hun historische kennis inzichtelijk en kritisch in te zetten op basis van analyse, interpretatie en beoordeling van bronnen. Een dergelijke vraagstelling sluit goed aan bij de leerplandoelstellingen en het vereiste beheersingsniveau.
	De meeste leerlingen halen voldoende tot behoorlijke studieresultaten. Ze bereiken in voldoende mate de beoogde doelstellingen. Wie een onvoldoende haalt voor geschiedenis, scoort vaak ook onvoldoende voor andere vakken.
Leerbegeleiding <i>Preventief</i> <i>Curatief</i>	Een ordelijk klasmanagement, werkafspraken en leertips ondersteunen het leren van de leerlingen. De overstap naar zelfstandig noteren verloopt echter minder doelgericht. Sommige leerlingencursussen en de notities daarin zijn weinig ordelijk samengesteld.
	Positief is de toename van zelfstandige verwerkingsopdrachten in de lessen. Dit verruimt de leeractiviteiten van de leerlingen van zelfstandig leren noteren en

studeren naar zelfstandig leren informatie verwerven en verwerken. Het integreren van leerstrategieën is daarbij nog een werkpunt: bijvoorbeeld zoek- en selectiestrategieën, leesstrategieën, onderzoeksvaardigheden, reflectie en zelfevaluatie.

Bij zelfstandig werk en evaluatiebeurten krijgen de leerlingen voldoende instructies over wat van hen verwacht wordt en wat ze moeten kennen en kunnen. Er is feedback op de leerprestaties van de leerlingen. Bij zwakke resultaten zijn er vormen van bijsturing, geïntegreerd in het onderwijs- en leerproces. In geval van specifieke leerproblemen sluit de leerbegeleiding op vakniveau aan bij deze op schoolniveau.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

De vakgroep werkt tweeledig, enerzijds apart voor de eerste graad en voor de tweede en derde graad, anderzijds samen voor de verticale samenhang in de drie graden. De vakgroep staat open voor kwaliteitsverbetering en professionalisering. De leraren zijn heel vakbetrokken en volgen geregeld vakgerichte nascholing. Mede onder impuls van de pedagogische begeleiding is er sinds vorig schooljaar meer inhoudelijke diepgang gekomen in de samenwerking rond de integratie van historische vaardigheden en de afstemming van de evaluatiepraktijk op de leerplandoelstellingen.

3.1.1.10 Klassieke studiën in 1A in het keuzegedeelte (leerplan D/2011/7841/001)

Voldoet

De leerplandoelen worden in voldoende mate bereikt. De evaluatie is valide. De materiële uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

De leerinhouden taal worden gerealiseerd. Nieuwe leerstof grammatica wordt overwegend vanuit tekstverband aangebracht en verder met de leerlingen op basis van hun voorkennis geïnduceerd. In een aantal gevallen vertrekt men vanuit het Nederlands, wanneer de leerlingen het grammaticale fenomeen nog niet kennen. Er zijn afspraken gemaakt met de vakgroep Nederlands, onder meer over terminologie en de behandeling van grammaticale items, maar het blijkt voor beide vakgroepen niet eenvoudig om deze afspraken consequent te hanteren. In tegenstelling tot het inductief aanbrengen van de leerinhouden grammatica zijn de grammaticale schema's voor de leerlingen vaak zeer theoretisch. Het inoefenen en verwerken van de morfologische items gebeuren nog grotendeels buiten zins- en tekstverband. Syntactische fenomenen komen uiteraard in zinsverband aan bod, en dit in groeiende mate in samenhangend tekstverband. De aanpak vanuit het valentieperspectief gebeurt in het eerste leerjaar nog weinig expliciet. De leerplandoelen voor de initiatie Grieks worden degelijk gerealiseerd. Het verwerven van het vocabularium staat zeer centraal, met een dagelijkse toets. In het aanbrengen van het vocabularium is er aandacht voor systematiek, het grondwoord, de contextuele betekenis van woorden en het voortleven in moderne talen.

Lectuur komt in voldoende mate aan bod. De hoeveelheid gelezen tekst voldoet globaal, maar niet alle teksten uit het aanbod worden gelezen. De leraren hebben wel een overwogen selectie gemaakt om de aansluiting met de leerplancomponenten taal en cultuur te waarborgen. De teksten worden bovendien aangevuld met het samenhangende en contextgebonden oefenmateriaal. Er is voor de eerste graad geen lektuurmethode uitgewerkt en evenmin voor het zesjarige curriculum. De leraren hanteren de lineaire leesstrategie, maar ze is niet geëxpliciteerd en ze wordt niet als leerinhoud en systematiek aan de leerlingen aangeleerd. Verder krijgt het lezen nog te weinig

een centrale plaats in de lessen Latijn en wordt lectuur nog onvoldoende benut als middel voor taal oefening en taalverwerving.

De lectuur wordt degelijk ondersteund door cultuur. Er komen voldoende thema's aan bod. Er zijn ook opdrachten voor zelfstandige verwerking op basis van beeldmateriaal en met aandacht voor de tijdlijn en kaartlezen.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

In de evaluatie is er een zeer groot verschil tussen de dagelijkse, en dus zeer frequente toetsen over grammatica en vocabularium, vooral gericht op kennis en reproductie en de grotere repetitietoetsen en examens. Daarin komen de verschillende leerplancomponenten evenwichtiger aan bod. Het gewicht van de vocabulariumtoetsen wordt wel gereduceerd tot maximum 30 % van het puntentotaal voor dagelijks werk. De repetitietoetsen en de examens zijn op elkaar afgestemd. Net zoals tijdens de verwerking in de lessen worden morfologische gegevens buiten zinsverband bevraagd. Syntaxis wordt in groeiende mate in samenhangende zinnen getoetst. Lectuur en cultuur komen enkel aan bod in de grote toetsen en de examens. Voor lectuur is er hoofdzakelijk aandacht voor grammaticale verklaringen en vertaling. De bevraging is nog niet systematisch gericht op tekstbegrip en –inhoud. Voor het toetsen van leesvaardigheid krijgen de leerlingen tijdens de lessen geregeld oefeningen en opdrachten voor zelfstandige vertaling, vaak als groepswork, maar deze maken geen deel uit van de evaluatie dagelijks werk. Er zijn geen systematische toetsen over leesvaardigheid, zoals ze wel worden voorgelegd op de examens. Op deze manier komen de evaluatieprincipes uit het leerplan, met name representativiteit, herkenbaarheid en validiteit enigszins in het gedrang.

De leerlingenresultaten variëren van (zeer) goed tot zwak. In het jaartotaal is er een beperkt aantal onvoldoendes. Leerlingen met een zwak, maar nog net voldoende resultaat krijgen een sterk advies voor een studiekeuze zonder Latijn, maar dat advies wordt niet steeds opgevolgd.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

In de lessen heerst een aangenaam leerklimaat. De leerlingen zijn globaal voldoende actief tijdens de lessen. Er is bij de leraren een grote zorg voor de studie-inzet en de motivatie van de leerlingen. Daarvoor leggen ze vooral – en te veel – de nadruk op de dagelijkse studie van het vocabularium, terwijl de vorderingen in leesvaardigheid minder aandacht krijgen. Tijdens groepsopdrachten worden het tempo en de taakafbakening onvoldoende bewaakt, zodat het rendement van dergelijke oefeningen veeleer beperkt is. Bij leesopdrachten blijkt duidelijk dat de leerlingen een systematische aanpak missen en nood hebben aan een planmatige leesstrategie.

Preventief zijn er afspraken, studietips en leerstofoverzichten en de leerlingen weten voldoende wat ze moeten kennen en kunnen voor de toetsen en de examens. Op het digitale leerplatform wordt les- en oefenmateriaal (met correctiesleutel) gepost.

Uitrusting

*Leermiddelen
ICT
Inzet uitrusting*

Globaal stelt de school voldoende leermiddelen ter beschikking, met onder meer vaktijdschriften, beeldmateriaal en een bordboek. In nagenoeg elk leslokaal zijn een pc, een beamer en een beeld- of projectiescherm voorhanden. De beeldschermen zijn soms wel klein. Het klassikaal werken in het openleercentrum blijft beperkt. Het gebruik van het digitaal leer- en communicatieplatform groeit geleidelijk. Recentelijk zijn per lesgroep vakmappen aangemaakt voor het uitwisselen van les- en oefenmateriaal.

Deskundigheidsbevordering Op schoolniveau sluiten de leraren van de eerste graad aan bij de vakgroep
Overleg Latijn. Er zijn onder meer afspraken over de leerstof, de evaluatie en de extra
Vorming activiteiten. Er is evenwel nood aan een grondige leerplanstudie voor het
 uitwerken van leerlijnen en een lectuurmethode.

De professionalisering binnen de vakgroep is veeleer leraargebonden en varieert van zeer frequente tot beperkte nascholingsactiviteiten. In het kader van het valentieperspectief in de nieuwe leerplannen hebben slechts enkele leraren de nascholing gevolgd. Er was wel aandacht voor de multiplicatie van de globale aanpak, maar minder van het degelijk uitgewerkte les- en oefenmateriaal.

3.1.1.11 Latijn in aso tweede graad in de studierichting Latijn (leerplan D/2013/7841/002)

Voldoet

De leerplandoelen worden in voldoende mate gerealiseerd. De evaluatie is valide. De materiële uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod Grammatica en vocabularium worden in de tweede graad herhaald en verder
Volledigheid aangevuld. De aanpak sluit aan bij die van de eerste graad, zodat hier nagenoeg
Evenwicht dezelfde bemerkingen kunnen worden gemaakt. Morfologische items worden
Beheersingsniveau voornamelijk geïsoleerd en als apart systeem buiten lectuur ingeoefend. Syntaxis
Samenhang wordt in het eerste leerjaar in groeiende mate in samenhangend zinsverband
 verwerkt. In het tweede leerjaar betreft het voornamelijk oefeningen die
 inhoudelijk naar de lectuur verwijzen, maar de integratie en de verwerking op
 basis van gelezen teksten is beperkt.

Voor de studie van vocabularium is een basispakket van 500 woorden afgebakend, aangevuld, voornamelijk vanaf het tweede leerjaar, met lectuurgebonden vocabularium.

De hoeveelheid lectuur voldoet. In het eerste leerjaar zijn de teksten nog leerboekgebonden. In het tweede leerjaar volgt men de auteurs die in het leerplan zijn voorzien. De lectuur wordt degelijk gekaderd in de historische periode en het genre en wordt rijk aangevuld met realia over diverse aansluitende thema's. In het eerste leerjaar is er een waardevolle aanzet tot het uitwerken van een lectuurmethode, met aanwijzingen voor de leerlingen, maar deze is niet opgenomen in de leerlijnen voor lectuur in het zesjarig curriculum. De gelezen teksten worden met groeiende systematiek besproken, met aandacht voor tekstbegrip, stilistiek en receptie.

Binnen de vakgroep zijn de opdrachten voor het werken aan de opbouw van de specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie in kaart gebracht. Het betreft nog veeleer een inventaris, dan een volwaardige opbouw van een leerlijn voor onderzoekend leren/leren onderzoeken. De opdrachten worden degelijk begeleid, met een afgebakend onderwerp en onderzoeksvraag. In het eerste leerjaar werken de leerlingen met een logboek waarin hun werkproces wordt opgenomen. In het tweede leerjaar formuleren de leerlingen zelf de (onderzoeks)deelvragen. Er is ook aandacht voor het uitwerken van een bibliografie. Men mist hier evenwel globaal een gefaseerde opbouw, waar de leerlingen in deelopdrachten de verschillende fases van een onderzoek aanleren. De opdrachten zijn gericht op groepswork. Het is hierbij belangrijk dat het werk niet wordt verdeeld, maar dat alle leerlingen de verschillende fases van het onderzoek doorlopen.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatie is in evolutie. In de kleine toetsen dagelijks werk staat vooral de bevraging van vocabularium centraal. Daarbij is er aandacht voor systematiek, stamtijden, contextuele betekenis en voortleven in moderne talen. Vooral in het eerste leerjaar zijn er aanzetten om het vocabularium zinsgebonden te bevragen. Grammatica wordt in de toetsen dagelijks werk, en in het eerste leerjaar ook in de examens, nog voornamelijk apart bevraagd en spoort zo met de verwerking tijdens de lessen. Vanaf het tweede leerjaar is grammatica geïntegreerd in het lectuurexamen. Voor lectuur peilt men genuanceerd naar vertaling, grammaticale verklaringen, tekstbegrip en –inhoud, de verwerking van de realia en stilistiek. Er zijn geregeld taken en opdrachten voor zelfstandige vertaling van tekstfragmenten en verwerking van cultuurthema's, maar deze maken niet of onvoldoende deel uit van het cijfer dagelijks werk. Op deze manier worden de leerlingen te beperkt voorbereid op het examen leesvaardigheid en komt, net zoals in de eerste graad, het leerplanprincipe van de representativiteit, de herkenbaarheid en de validiteit van de evaluatie enigszins onder druk. De evaluatie van de opdrachten voor onderzoekscompetentie wordt opgenomen in de cijfers dagelijks werk.

De resultaten variëren van voldoende tot zeer goed. Er zijn geen onvoldoende jaarresultaten.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

In de lessen heerst een aangenaam leerklimaat met goede communicatie tussen de leraren en de leerlingen. De activiteit en de betrokkenheid van de leerlingen voldoet. Preventief zijn er afspraken, afbakeningen van de repetitielstof, studietips en leerstofoverzichten. Positief in het eerste leerjaar zijn de richtlijnen voor de leerlingen voor het (zelfstandig) lezen en vertalen van een tekst en het hanteren van een logboek voor de opdrachten voor onderzoekscompetentie. Deze aspecten moeten evenwel nog verder worden uitgewerkt en binnen de volledige vakgroepwerking worden ingebed in een leerlijn voor het volledige curriculum. In het tweede leerjaar ligt de nadruk op het zelfstandig leren noteren tijdens de lessen.

Curatief zijn er geen specifieke maatregelen uitgewerkt, maar de leerlingen kunnen steeds bij de leraren terecht voor extra begeleiding. Op het digitale leerplatform zijn ook extra oefeningen ter beschikking, die evenwel niet altijd grammatica integreren in lectuur.

Uitrusting

*Leermiddelen
ICT
Inzet uitrusting*

Globaal stelt de school voldoende leermiddelen ter beschikking, met onder meer vaktijdschriften, beeldmateriaal en een bordboek. In nagenoeg elk leslokaal zijn een pc, een beamer en een beeld- of projectiescherm voorhanden. Het klassikaal werken in het openleercentrum blijft beperkt. Het gebruik van het digitaal leer- en communicatieplatform groeit geleidelijk. Les- en oefenmateriaal wordt wel gepost, maar er zijn nog geen vakmappen per leerjaar aangemaakt.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

Binnen de vakgroep zijn er onder meer afspraken over de leerstof, de evaluatie en de extra activiteiten. Er is evenwel nood aan een grondige leerplanstudie voor het uitwerken van leerlijnen voor de onderzoekscompetentie en een lectuurmethode. Ook op schoolniveau is voor onderzoekscompetentie overleg nodig.

De professionalisering binnen de vakgroep is veeleer leraargebonden en varieert van zeer frequente tot beperkte nascholingsactiviteiten. In het kader van het valentieperspectief in de nieuwe leerplannen hebben slechts enkele leraren de nascholing gevolgd. Er was wel aandacht voor de multiplicatie van de globale aanpak, maar minder van het degelijk uitgewerkte les- en oefenmateriaal. De

actualisering van de aanpak voor Latijn is evenwel het sterkst uitgewerkt in de tweede graad.

3.1.1.12 Latijn in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-moderne talen, Latijn-wetenschappen en Latijn-wiskunde (leerplan D/2006/0279/038)

Voldoet niet

De specifieke eindtermen en leerplandoelen worden niet volledig en volwaardig gerealiseerd. Bijgevolg is de evaluatie onvoldoende valide.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

In de derde graad worden grammatica en vocabularium voldoende operationeel gehouden via lectuur en ook via de aanvullende notities door de leraar en de leerlingen.

Inzake lectuur zijn er een aantal tekorten in de leerplanrealisatie bij de behandeling van de zes leerplanaspecten. De planningsdocumenten en de lerarenagenda vermelden een zeer algemene behandeling van leerstofinhouden, auteurs en werken, maar een gepreciseerde aanduiding van tekstfragmenten en hoeveelheid gelezen tekst ontbreekt. In het eerste leerjaar worden de aspecten epiek en lyriek met voldoende lectuur en diepgang behandeld. De genres en auteurs worden goed gekaderd in hun politiek-historische en culturele achtergrond. De besprekingen bevatten realia en zeer frequente verwijzingen naar receptie in beeldende kunst, literatuur en muziek. Het aanvullend les- en beeldmateriaal is zeer degelijk en zorgvuldig opgesteld.

In het tweede leerjaar is het lesmateriaal, zowel de digitale presentaties als de uitgewerkte realia, eveneens zeer degelijk en kwaliteitsvol, maar in een aantal gevallen zeer uitgebreid en op – soms te - hoog intellectueel niveau uitgewerkt. De twee leerplanaspecten, met name het retorische en historiografische, worden met voldoende lectuur ondersteund, maar ze worden nog te veel als traditionele auteurslectuur opgevat, met inleidingen over leven en werk, maar met minder aandacht voor het literaire genre, de ontwikkeling en de specificiteit ervan en de eigenheid van het taalgebruik. Voor het filosofische en juridische aspect wordt een aantal lacunes vastgesteld. Het filosofische aspect is uitgewerkt met een zeer uitgebreid historisch overzicht van de Griekse filosofie, aangevuld met lesmateriaal over de Romeinse filosofen Lucretius en Seneca. De theoretische benadering wordt ondersteund door tekstfragmenten van Lucretius, Seneca (deze beide als uitgangspunt voor het werken aan onderzoekscompetentie) en Cicero, alle weliswaar slechts in vertaling. Klassikale lectuur van tekstfragmenten in het Latijn ontbreekt. Als huistaak vertalen de leerlingen een aantal brieven van Seneca. Uit de klassikale correctie blijkt dat het daarbij voornamelijk een vertaalcorrectie betreft, met een aantal algemene filosofische duidingen. Het juridische aspect wordt niet expliciet en systematisch behandeld. Het historisch-juridische kader en de actualisering naar het eigen hedendaags juridisch systeem komen niet aan bod. Wanneer er verwijzingen zijn naar en informatie over een juridische context (verloop van een proces in Rome, de bevoegdheden van de magistraten, senaat en dictator, ...) gebeurt dat de facto tijdens de lectuur van een tekst uit een ander literair aspect (Horatius en Cicero).

De realisatie van de specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie vertoont eveneens lacunes. In het eerste leerjaar wordt in een eerste fase de individuele en nadien de klassikale vertaling voor de deelname aan de olympiade Latijn beschouwd als onderzoeksopdracht. Onderzoeksvragen, bronnenverzameling en –verwerking, conclusie en bibliografie ontbreken. In het

tweede leerjaar zijn er drie opdrachten, met de nadruk op een vergelijking binnen het filosofische aspect tussen twee auteurs. Het betreft gesloten opdrachten, met een opgegeven onderzoeksvraag en afgebakend (maar kwaliteitsvol) bronnenmateriaal. In de meeste leerlingenwerken ontbreekt de bibliografie. De conclusie is meestal wel beknopt geformuleerd. De opdrachten worden in duo uitgevoerd, waarbij moet worden opgevolgd of beide leerlingen de volledige taak uitvoeren. De opbouw, het verwerkingsniveau en het taalgebruik voldoen. Deze aanpak beantwoordt evenwel niet aan de eindtermen 'leren onderzoeken' en sluit niet aan bij de opdrachten van de tweede graad.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

In het eerste leerjaar is er slechts een beperkt aantal opdrachten en toetsen over lectuur. Net zoals in het schriftelijk examen van het eerste trimester weerspiegelen deze de lesaanpak en het lesmateriaal, met aandacht voor vertaling, grammaticale verklaring, realia, scansie en metriek en receptie. Het betreft hier voornamelijk een cognitieve en reproductieve verwerking. Net zoals in de eerste en tweede graad ontbreken systematische toetsen over leesvaardigheid, zoals de leerlingen deze voorgelegd krijgen op de examens. Dezelfde bemerkingen over de leerplancriteria voor evaluatie uit het leerplan zijn hier van kracht. Van het mondeling examen zijn enkel de leerlingenvoorbereidingen voorgelegd, die beperkt waren tot de vertaling van een tekstfragment. Een overzicht op de bijkomende vragen, de leerlingenprestaties en de beoordeling ontbreekt. In het tweede leerjaar zijn er geen toetsen voor dagelijks werk meer. De cijfers dagelijks werk worden ingevuld door persoonlijke (huis)taken en de opdracht voor onderzoekscompetentie. Voor de examens wordt de lat hoger gelegd, vooral door de omvang en moeilijkheidsgraad van het lesmateriaal. De vraagstelling is evenwel hoofdzakelijk gericht op verwerking en (re)productie. De opgaven voor de mondelinge examens zijn iets gedetailleerder uitgewerkt dan in het eerste leerjaar, maar de bijkomende registratiegegevens ontbreken eveneens.

De opdrachten voor onderzoekscompetentie worden in een globaal cijfer, zonder nuancering over proces en product binnen de diverse verwerkingsfases, meegerekend in het dagelijks werk.

De visie en aanpak en de kloof tussen het eerste en tweede leerjaar weerspiegelen zich ook in de leerlingenresultaten. Het voorbije schooljaar waren er in het tweede leerjaar een aanzienlijk aantal onvoldoendes. Deze hadden geen invloed op de einddeliberatie en de attestering omdat het het enige tekort van de betreffende leerlingen was.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

In de lessen overheerst een leraargestuurde aanpak, waarbij kennisoverdracht en -verwerking primeren. De activiteit van de leerlingen in het eigen leerproces en hun inbreng in de lessen zijn veeleer beperkt. Leerlingen voorbereiden op academisch hoger onderwijs, vooral in het tweede leerjaar, is het einddoel. Daardoor ontstaat een kloof tussen de aanpak en het verwachte verwerkingsniveau tussen het eerste en tweede leerjaar en komen intellectueel zwakkere en – mogelijkserwijs – minder gemotiveerde leerlingen minder aan bod. Deze opvatting en aanpak beantwoorden niet aan de leerplanvisie en ook niet aan de visietekst uit de programmabrochure van de school voor de derde graad, die benadrukt dat de voorbereiding van de leerlingen op het hoger onderwijs weliswaar een doel is, maar dat naast kennisoverdracht ook de ontwikkeling van vaardigheden en competenties vanuit een eigen inbreng en ontplooiing belangrijk is.

Uitrusting Globaal stelt de school voldoende leermiddelen ter beschikking, met onder meer vaktijdschriften, beeldmateriaal en een bordboek. In nagenoeg elk leslokaal zijn *Leermiddelen* een pc, een beamer en een beeld- of projectiescherm voorhanden, die intensief *ICT* worden gebruikt. Het klassikaal werken in het openleercentrum blijft beperkt. Het gebruik van het digitaal leer- en communicatieplatform groeit geleidelijk. *Inzet uitrusting* Lesmateriaal wordt wel gepost op een eigen website van de leraar.

Deskundigheidsbevordering Binnen de vakgroep zijn er onder meer afspraken over de leerstof, de evaluatie *Overleg* en de extra activiteiten. Omdat in de tweede en derde graad de *Vorming* opdrachtverdeling horizontaal gelaagd is, is er minder aandacht voor de verticale opbouw en samenhang. Er is evenwel nood aan een grondige leerplanstudie voor een volledige leerplanrealisatie, het uitwerken van leerlijnen voor de onderzoekscompetentie en een lectuurmethode binnen het zesjarige curriculum.

De professionalisering binnen de vakgroep is veeleer leraargebonden en varieert van zeer frequente tot beperkte nascholingsactiviteiten. In het kader van het valentieperspectief in de nieuwe leerplannen hebben slechts enkele leraren de nascholing gevolgd. Er was wel aandacht voor de multiplicatie van de globale aanpak, maar minder van het degelijk uitgewerkte les- en oefenmateriaal. De actualisering van de aanpak voor Latijn is evenwel het sterkst uitgewerkt in de tweede graad. Een aantal leraren investeert ook intensief in persoonlijke vakliteratuur.

3.1.1.13 Muzikale opvoeding in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2009/7841/029)

Voldoet niet

De evaluatiepraktijk is in een ruim aantal lesgroepen niet valide. Deze vaststelling geeft aanleiding tot het voldoet niet voor muzikale opvoeding in de eerste graad A-stroom.

Onderwijsaanbod De leerplanrealisatie vertoont grote leraargebonden verschillen. Zo is bij een *Volledigheid* klein aantal lesgroepen het aantal lestijden per schooljaar voldoende. Voor een *Evenwicht* ruim aantal lesgroepen is omwille van veel lesuitval het aantal lestijden per *Beheersingsniveau* schooljaar te beperkt. Deze vaststelling blijkt uit nazicht van de *Samenhang* planningsdocumenten en de evaluatiedocumenten. Deze te beperkte onderwijstijd resulteert voor de betrokken lesgroepen in een onvolledig en onevenwichtig onderwijsaanbod met een weinig samenhangende leerplanrealisatie als gevolg.

De planningsdocumenten bieden vooral een registratie van de aangeboden leerdoelen en leerinhouden. Ze worden vooralsnog weinig ingezet als werkinstrumenten die de concrete planning van de leerplanrealisatie tijdens het schooljaar ondersteunen, bewaken en bijsturen indien nodig. Een meer adequaat gebruik van de planningsdocumenten zou in voorkomend geval de te beperkte onderwijstijd in kaart hebben gebracht.

Binnen de muziekpraxis is het zingen te beperkt uitgewerkt, zowel naar het aantal liederen als naar variatie binnen het liedrepertoire. Het zingen is onvoldoende verankerd in een goed uitgebalanceerde leerlijn voor de eerste graad. Het inzingen en de stemopwarming gebeurt te weinig. De ruime vocale mogelijkheden van de leerlingen die uit de lesobservaties blijken, worden te weinig benut. Onder meer door het gemis aan studie en voorbereiding ontbreekt de groeilijn inzake ademhaling, houding, uitspraak, ritmische uitvoering, intonatie, tessituur en muzikaliteit. Een aantal van deze criteria worden wel gebruikt bij het evalueren van de muziekpraxis, maar komen in het onderwijsleerproces niet systematisch aan bod.

Het instrumentaal musiceren gebeurt volgens de geest van het leerplan, meer bepaald in een gemengde en flexibele instrumentatie. Er wordt gewerkt aan de

verdere uitbouw van een interessante combinatie van akoestische, elektrische en digitale instrumenten. Deze verdere uitbouw is positief en vormt onderwerp van gesprek tussen de vakgroep en de schoolleiding. Het verdient aanbeveling om bij het instrumentaal musiceren het talent van de leerlingen die ook muzikles volgen in het deeltijds kunstonderwijs, sterker in te zetten.

Het muziekbeluisteren wordt leerplangericht ingevuld, dit betekent vanuit de vooropgestelde genrevrije benadering. De luister- en kijkfragmenten zijn representatief en doordacht voor wat de duur betreft. Ook de technische kwaliteit bij de klank- en beeldproductie is goed.

Het spreken over muziek, als realisatie van de leerplandoelstellingen die sleutelen aan het verwoorden van de persoonlijke ervaringen bij het omgaan met muziek, is voldoende opgenomen in het onderwijsleerproces.

Het behandelen van de leerplandoelstellingen met focus op het creatief proces bij het improviseren en ontwerpen van muziek vertoont aanzienlijke leraargebonden verschillen, zowel naar de invulling als naar de geïnvesteerde onderwijstijd.

Het gebruik van media om de omgang met muziek te verfijnen (leerdoel 4.3) is behoorlijk geïmplementeerd. De inventiviteit en de creativiteit bij het inzetten van de digitale middelen etaleert grote leraargebonden verschillen.

Het lesmateriaal rond gehoorschade is zinvol uitgewerkt en past binnen het leerdomein 3 van het leerplan, namelijk 'De leerling en zijn omgang met muziek in relatie tot de wereld'. Evenzeer sluit dit aan bij de gezondheidseducatie en de vakoverschrijdende vorming op schoolniveau.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatiepraktijk vertrekt qua organisatie vanuit afspraken op schoolniveau waarbij de keuze voor permanente evaluatie zinvol is. De puntenverdeling is behoorlijk. De weging is het resultaat van afspraken binnen de vakgroep en overleg met de schoolleiding. Het evalueren van de muziekpraxis gebeurt aan de hand van een beheersbaar aantal evaluatiecriteria. Deze criteria zijn zinvol. Ze kunnen echter nog uitdrukkelijker deel uitmaken van het eigenlijke leerproces. Het schriftelijk evalueren vertrekt algemeen te weinig vanuit klinkende muziek. Voorts zijn de leraargebonden verschillen bij de schriftelijke evaluaties bijzonder groot. Ze variëren van goed tot ondermaats. Enerzijds zijn ze behoorlijk opgemaakt in een op schoolniveau afgesproken format voor evaluaties, anderzijds zijn het slordig opgemaakte vragenblaadjes. Deze laatste missen zorgvuldigheid, zowel qua taal en vraagstelling als instructietaal. Sommige vragen zijn niet relevant en in een aantal gevallen leerplanvreemd. De correcties zijn soms foutief en geregeld onnauwkeurig, ook voor wat taalfouten betreft. De op schoolniveau vastgelegde rubriek rond zelfevaluatie van de leerling, als laatste onderdeel bij schriftelijke evaluaties, is niet opgenomen.

Het geheel maakt dat de evaluatiepraktijk binnen deze lesgroepen geen kwaliteitsvolle schakel vormt binnen het onderwijsleerproces. Voor de lesgroepen alsook de ouders die met deze werkwijze van evalueren geconfronteerd worden, geven de behaalde resultaten geen juist beeld van de muzikale vorderingen van de individuele leerling. Dit resulteert voor deze lesgroepen in een evaluatiepraktijk die niet valide is. Deze vaststelling geeft aanleiding tot 'voldoet niet' voor muzikale opvoeding in de eerste graad.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De leerbegeleiding binnen het muziekonderwijs is nog niet grondig bestudeerd. Zo zijn de op schoolniveau vastgelegde afspraken rond het expliciet aansturen van het leren leren in alle vakken van de eerste graad, nog niet uitgewerkt voor muzikale opvoeding.

Verder is de leerondersteuning voor de muziekpraxis nu onduidelijk omdat deze niet geënt is op goed uitgebalanceerde leerlijnen voor het vocaal en

instrumentaal musiceren.

Het muziekonderwijs verloopt voor de talrijke lesgroepen volledig parallel. De kans om de muziekles af te stemmen op de specifieke mogelijkheden van de verschillende lesgroepen, wordt weinig benut.

De muziekles is wel gevarieerd opgebouwd, zodat binnen eenzelfde les verschillende muzikale omgangsvormen aan de orde zijn. De interactie binnen de muziekles is behoorlijk en de leerlingen krijgen voldoende spreekkansen.

Leraargebonden is er aandacht voor innoverende muziekeducatie met onder meer het maken van klank- en beeldopnames, gekoppeld aan gesprek en reflectie over deze kunstzinnige activiteiten.

Uitrusting

*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

Het muzieklokaal is voldoende ruim, de akoestiek is degelijk en de minimale materiële leerplanvereisten zijn aanwezig. De school investeert met regelmaat om het aantal muziekinstrumenten uit te breiden en zo het musiceren in flexibele bezetting mee aan te moedigen. Het schoolmeubilair is goed qua ergonomie. De ICT-voorzieningen zijn aanwezig en worden goed benut. Ook de kwaliteit van de luidsprekers is goed.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

De leraren volgen vakgerichte nascholing. De vakgroep vormt het platform voor vakoverleg en komt een aantal keer per schooljaar samen. Uit de verslaglegging blijkt dat het vakoverleg veelal handelt over organisatorische en praktische aspecten. Een aantal komt voor uit de recente structurele samenwerking met het Sint-Jozefsinstituut van Oostende.

De vakgroep zet echter te weinig in op collectieve leerplanstudie en op reflectie over het geboden muziekonderwijs. Daardoor is het rendement van de vakgroepwerking voor wat betreft de inhoud alsook de diepgang en de vitalisering van het muziekonderwijs, heel gering.

3.1.1.14 Socio-economische initiatie (SEI) en wetenschappelijk werk (WW) in de eerste graad A-stroom in de basisoptie Moderne wetenschappen (leerplan D/2011/7841/009)

Voldoet niet

De gemeenschappelijke doelstellingen zijn onvoldoende aanwezig in het onderwijsaanbod. Onderzoekend leren en de dwarsverbindingen tussen socio-economische initiatie en wetenschappelijk werk komen onvoldoende aan bod. De evaluatie sluit onvoldoende aan bij het leerplanconcept dat op onderzoekend leren gericht is.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Voor SEI vraagt het leerplan dat leerlingen door onderzoekend leren kennis maken met een aantal maatschappelijke fenomenen waarmee de leerlingen geconfronteerd worden als individu, in het gezin en in de gemeenschap. Aan deze doelstelling wordt deels tegemoet gekomen door de didactische aanpak van de lessen die leerlingen activeren om zelf informatie te verwerken en de nodige verbanden te leggen om tot oplossingen te komen. Het gaat hierbij echter vaak om korte opdrachten, waarbij een aantal beoogde doelstellingen bij het onderzoekend leren – het onderscheiden van verschillende fasen bij onderzoek (MW 1), het uitvoeren van onderzoek en verzamelen van gegevens (MW 3), het verwoorden van de vaststellingen (MW 6), het formuleren van een hypothese en het construeren van een model (MW 7) – beperkt aan bod komen. Bij de projecten komen een aantal van deze doelstellingen impliciet aan bod, maar toch ligt het accent ook daar hoofdzakelijk op kennisverwerving. Lovenswaardig zijn de creatieve opdracht 'marketing' en de actualiteitsgerichte opdracht 'verkiezingen' en de integratie van actualiteit.

Voor WW is het aanbod onvolledig, onevenwichtig en niet op het juiste beheersingsniveau. Het aanbod vertrekt vanuit de inhoud van een aantal

contexten en niet vanuit de gemeenschappelijke doelstellingen (in het bijzonder onderzoekend leren) en vanuit de doelen wetenschappelijk werk. Het beheersingsniveau is niet zoals het leerplan vraagt, omwille van een te geringe verschuiving van het 'docerende' naar het 'zelf doen', 'zelf formuleren', 'zelf evalueren'. Door deze aanpak staat de overbrenging van kennis te centraal. Leerlingen zijn tijdens de lessen WW slechts in geringe mate actief bezig. Ze leren zich onvoldoende oriënteren op een probleem, creatief naar oplossingen zoeken en reflecteren.

Het leerplan vraagt om dwarsverbindingen te bouwen tussen SEI en WW via twee kleine gemeenschappelijke projecten. Er is momenteel echter geen samenwerking of overleg tussen de collega's SEI en WW. Dit was er vroeger wel naar aanleiding van het project 'sport'. Nu organiseert elk vak afzonderlijk twee projecten waarbij de doelstellingen rond wederzijdse beïnvloeding van wetenschappelijke disciplines (MW 9) en de relatie tussen natuur- en menswetenschappen en de leefwereld van de leerlingen (MW 10) onvoldoende centraal staan. Hierdoor komen de kennismaking met de verschillende vakdisciplines en het oriënterend aspect onvoldoende voorop te staan.

Uitrusting <i>ICT</i> <i>Inzet uitrusting</i> <i>Leermiddelen</i>	Zowel voor SEI als WW bieden de leslokalen voldoende mogelijkheden tot projectie. Voor SEI zijn de leraren één lesuur per week vast ingeroosterd in een lokaal waar de leerlingen kunnen beschikken over negen computers. Hierdoor wordt het – afhankelijk van de grootte van de groepen – mogelijk om de leerlingen per twee te laten werken. Het minder centraal stellen van onderzoekend leren in WW laat zich ook voelen in het beleid voor de uitrusting. De infrastructuur en de beschikbare leermiddelen voldoen nipt. Het gebruik van ICT-leermiddelen blijft beperkt.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i>	Voor SEI gebeurt de evaluatie hoofdzakelijk aan de hand van toetsen en examens. Die peilen naar kennis en toepassingsvaardigheden. De evaluatie is valide, betrouwbaar, transparant en representatief voor het grootste deel van de leerplandoelen. Het onderzoekend leren, waarbij het niet enkel mag gaan om productevaluatie, maar ook om evaluatie van het leerproces, komt onvoldoende aan bod. Voor WW is de evaluatie onvolledig, onevenwichtig en niet op het juiste beheersingsniveau. De vakgroep kiest voor gespreide evaluatie via taken (open boek) en toetsen (gesloten boek). Deze peilen overwegend naar kennis van de inhoud van de behandelde contexten. Hierdoor krijgt één van de vijf doelen wetenschappelijk werk (WW5) een te groot gewicht bij de evaluatie. Leerlingenpractica worden niet beoordeeld, waardoor er geen evaluatie is van de doelen wetenschappelijk werk (WW1-4). De doelen met betrekking tot onderzoekend leren komen sporadisch voor bij de taken en de toetsen. Leraren hebben door hun evaluatiepraktijk onvoldoende zicht op het leerproces van de leerlingen. De projecten maken geen deel uit van de evaluatie. Enkel de opdracht rond marketing komt deels tegemoet aan de verwachting op het vlak van procesevaluatie van onderzoekend leren (met ook aandacht voor zelf- en peerevaluatie). De (vak)attitudes (MW11 -15) komen niet voor in de evaluatiepraktijk van SEI en WW.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Voor SEI ondersteunen de leraren het leerproces door een goed uitgebalanceerd geheel van kleine toetsen om de basisinhouden te laten beheersen, afgewisseld met grotere herhalingstoetsen. Na deze toetsen is er steeds veel aandacht voor feedback. De leerlingen worden erop gewezen hoe zij de leerstof kunnen instuderen. De resultaten van de leerlingen geven aan dat ze hierdoor goed voorbereid zijn op de summatieve evaluatie via vier examens. Bij de lesopbouw is er enige, doch nog beperkte aandacht voor het leren schematiseren. Het cursusmateriaal voor WW ondersteunt de leerlingen voldoende voor de kennisgerichte aspecten. De school zorgt veelal voor kleine lesgroepen, waardoor de begeleiding van het leerproces mogelijk is. Door de nog beperkte aandacht voor onderzoekend leren worden zowel voor SEI als WW kansen gemist om het eigen leren te leren reguleren. Voor bijkomende uitleg kunnen de leerlingen tijdens de middagpauze bij hun leraar terecht.

Deskundigheidsbevordering
Vorming
Overleg

Voor SEI worden voldoende inspanningen geleverd om de eigen deskundigheid verder te ontwikkelen. Er is een goede samenwerking tussen de leraren die het vak socio-economische initiatie verzorgen. Didactisch materiaal en toetsen worden uitgewisseld. Examens worden samen uitgewerkt. Voor WW zijn de inspanningen om de eigen deskundigheid te ontwikkelen gering. De leraren hebben verschillende vakken in hun opdracht, waarvan WW slechts een klein deel van uitmaakt. Overleg en samenwerking tussen de leraren SEI en WW bleef beperkt.

3.1.1.15 Techniek in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2010/7841/017)

Voldoet

De leerlingen bereiken voldoende de leerplandoelstellingen en eindtermen. De evaluatie is over het algemeen valide. De leermiddelen en uitrusting beantwoorden nipt aan de minimale materiële vereisten.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

De leerlingen komen via projecten voldoende in aanraking met alle toepassingsgebieden die het leerplan voorschrijft. De onderlinge integratie ervan is niet in alle projecten even sterk, maar over het algemeen voldoet ze. De leraren werken vakoverschrijdend aan de creatieve en artistieke afwerking van projecten, informatica en taal (Nederlands). Ook voor de algemene leerplandoelstellingen rond studiekeuze hebben de leraren voldoende oog.

In de meeste projecten komen het technische systeem en de interactie tussen de deelcomponenten duidelijk naar voor. De leraren proberen, conform de verwachtingen van het leerplan, een gelijke aandacht te hebben voor de dimensies 'hanteren' en 'duiden en begrijpen'. Door het samenspel van enerzijds sterk uitgewerkte projectbundels met evenwel veelal gesloten opdrachten die weinig onderzoek toelaten, en anderzijds de grootte van de klasgroepen lukt dit slechts gedeeltelijk. Een leerling die de materie niet begrijpt, kan immers volledig terugvallen op de projectbundels. De sterke visuele ondersteuning daarin laat projectvoortgang toe zonder dat de leerling de materie dient te doorzien.

De leraren werken eigen projecten uit bovenop het aangekochte leermateriaal. Deze zijn een waardevolle aanvulling en voorkomen een te sterke leerboekgerichtheid. Zowel in het zelfgemaakte als aangekochte materiaal ligt de nadruk niet steeds voldoende op de toepassing van de vijf stappen van het technisch proces (probleemstelling, ontwerpen, realiseren, in gebruik nemen en evalueren). Vooral de stappen probleemstelling en ontwerpen krijgen niet steeds de nodige aandacht. De combinatie hiervan met de sterk uitgewerkte projectbundels zorgt ervoor dat bij de doe-activiteiten de nadruk soms te veel ligt op het klassikaal uitvoeren van opdrachten. Het leren vertrekt dan niet vanuit

een probleemstelling en ontwerpen. Leerlingenactiviteiten vormen onvoldoende het startpunt voor het onderzoekend leren hoewel het leerplan dit sterk aanraadt.

De leerlingen ontwikkelen hun technisch inzicht en handvaardigheden, maar de aanpak beperkt de kansen op de ontwikkeling van kwaliteitsvol onderzoekend leren, probleemoplossend denken en handelen.

Onderwijsorganisatie
Organisatie curriculum
Samenstelling klasgroepen

De school organiseert het vak in blokken van twee lesuren. Ze volgt de aanbeveling van het leerplan om de groepsgrootte te beperken tot twaalf à zestien leerlingen niet, waardoor het veilig en onderzoekend leren in gedrang komt.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De vakgroep zet in op gespreide evaluatie. Op het einde van elk project beoordelen de leraren zowel kennis, vaardigheden als attitudes. Uit het erkenningsonderzoek blijkt dat het leerplan nog niet centraal staat als referentiekader. De leraren vullen de evaluaties in het leerboek aan met zelfgemaakte opdrachten, maar al deze stukken richten zich te sterk op kennisreproductie. In het totaal van de evaluatie, met de projectevaluatie erbij, besteden de leraren voldoende aandacht aan de dimensies 'hanteren' en 'duiden', maar de dimensie 'begrijpen' krijgt onvoldoende aandacht.

De vraagstelling is helder geformuleerd, vertoont een duidelijke leerlijn en bevat meestal de puntenverdeling. Leerlingen weten goed wat van hen verwacht wordt, en hoe zij geëvalueerd worden.

Binnen de vakgroep is er een duidelijk verschil in de visie op evalueren. Zo worden de leerlingen van bepaalde klasgroepen actief betrokken bij het gehele evaluatieproces. Voor vaardigheden en attitudes, alsook de evaluatie zelf, vullen zij een zelfevaluatie in. De leraar maakt deze ook en bespreekt de resultaten met de leerlingen. Deze evaluatiewijze geeft aanleiding tot bijsturingen in het leerproces van de leerling. In andere groepen evalueert enkel de leraar de vaardigheden en attitudes van de leerlingen. Zij scoren op hun beurt via computer de evaluatiewijze van de leraar. De resultaten hiervan geven aanleiding tot bijsturing van de evaluatiepraktijk door de leraar. Er volgt weinig tot geen feedback naar de leerlingen, waardoor deze evaluatiewijze hun leerproces niet bijstuurt. Deze twee systemen hebben een verschillende impact op het leerproces van de leerlingen. De leraren tekenden nog geen gemeenschappelijk evaluatiesysteem uit waarin het leren van de leerling steeds centraal staat.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Door goed klasmanagement slagen de leraren erin om, ondanks hun grote lesgroepen, een rustige en gestructureerde leeromgeving te creëren. Deze grote lesgroepen hebben echter ook tot gevolg dat de leraar niet altijd individuele leerbegeleiding kan bieden, waardoor tekorten op het vlak van 'begrijpen' soms onopgemerkt blijven. De remediëring bij de uitgevoerde technieken en feedback over het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen is beperkt.

Ook in de leerbegeleiding blijkt een duidelijk visieverschil binnen de vakgroep. Zo krijgen bepaalde lesgroepen preventief een duidelijke methode aangereikt voor het voorbereiden/verwerken van theorie en probleemstellingen. De leraar verwacht dat alle leerlingen zich via deze methode voorbereiden op de lessen en evaluaties.

In andere lesgroepen wordt een zuiver curatieve en individuele aanpak gehanteerd. In geval van leerproblemen biedt de leraar een leerling dan studietips, -instrumenten en -methodes aan.

Ook hier is de vakgroep nog niet geland met een gemeenschappelijke aanpak waarin de leerling steeds centraal staat. Ze bereikten wel overeenstemming over het nuttig gebruik van kruiswoordraadsels in de evaluatie. Ze zien de kruiswoordraadsels daarbij als studiemotivator, om leerlingen aan te zetten het materiaal op voorhand te bekijken en als inleiding tot evaluaties met open boek. Hoewel de leraren deze kruiswoordraadsels zien als instrument in het bevorderen van een goede studie-attitude, reflecteerden ze nog niet over hoe zwaar de punten erop meetellen in de resultaten van de leerlingen.

Op het vlak van leer- en werktempo maakt de vakgroep een duidelijk en gemotiveerd onderscheid tussen enerzijds leerlingen met belangstelling en aanleg voor techniek en anderzijds leerlingen die soms meer tijd nodig hebben. Leerlingen die extra tijd en/of instructie nodig hebben om hun projecten af te werken, kunnen hiervoor meermaals per week tijdens de pauzes terecht in het praktijklokaal. De leraren laten de leerlingen met belangstelling en aanleg voor techniek dan bewust niet toe, om te voorkomen dat er een competitiviteit ontstaat om als eerste klaar te zijn.

De leraren bieden snellere leerlingen verdieping aan, of zetten hen in voor peer tutoring (ondersteuning van andere leerlingen) om ze meer diepgang te laten ontwikkelen in hun leerproces.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

De materiële uitrusting voldoet nipt voor de leerplanrealisatie. Ze biedt de leraren echter weinig pedagogisch comfort.

Het lokaal is statisch ingericht met verhoogde werkbanken in een klassieke frontale opstelling. Dit laat geen variatie in klasopstelling toe en beperkt de leraren op het vlak van werkvormen.

De beschikbare ruimte in het vaklokaal is beperkt in verhouding tot de grootte van de meeste klasgroepen, zodat actief leren in het gedrang komt.

Hoewel de school de voorgeschreven ICT-uitrusting aanbiedt, beperken de vele problemen de effectiviteit ervan.

Niet alle machines zijn voorzien van de vereiste beschermingsmiddelen, hoewel dit reeds meermaals gemeld werd aan directie en preventieadviseur.

Deskundigheidsbevordering
Vorming
Overleg

De vakgroep overlegt vooral informeel over zowel pedagogisch-didactische als organisatorische onderwerpen. Ze werd recentelijk uitgebreid met een techniekleraar van een andere school waarmee wordt samengewerkt. Dit kan de vakgroepwerking verrijken.

De vakgroep valt op met zijn open sfeer en zelfreflectie, waarin alle onderwerpen kritisch bediscussieerd kunnen worden.

Om in hun professioneel handelen te groeien, hospiteren de leraren regelmatig bij elkaar.

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

De school gaat op systematische wijze de situatie op het vlak van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne na. Dat blijkt uit de wijze waarop verplichte controles worden uitgevoerd. Ook de rondgangen door de preventieadviseur gebeuren zeer frequent.

De school vertaalt de vaststellingen echter niet systematisch naar de instrumenten die de beheersing ervan regelen. Daardoor beheerst de school de tekorten waaraan ze moet werken onvoldoende. Dat belet haar om waakzaam te zijn voor ongunstige factoren en veranderingen in de omgeving waarin de lessen plaatsvinden en leerlingen worden begeleid.

Plannen zoals het globaal preventieplan (GPP) en jaaractieplan (JAP) zijn niet geconcretiseerd doordat verantwoordelijken, werkwijze, budget en timing ontbreken. Eerdere signalen van externen die de school hierop wezen, bleven zonder gevolg.

In de plannen GPP en JAP komen alle infrastructuur-, comfort- en verfraaiingswerken voor. Hierdoor kunnen deze plannen niet effectief inspelen op tekorten die specifiek zijn voor de school en kunnen ze niet efficiënt ingezet worden als instrumenten die de beheersing regelen. Kleinere tekorten kregen door het reactief vermogen van de preventieadviseur een oplossing, maar er zijn ook enkele ernstige en lang aanslepende tekorten. Uit de verslagen van externen blijkt dat ze meermaals werden opgemerkt, uit het onderzoek blijkt dat ze zonder enig gevolg bleven.

Deze vaststellingen leiden tot ernstige onzekerheid over de effectieve beheersing van de vastgestelde tekorten. Een planmatige, systematische en geconcretiseerde aanpak ontbreekt. Bovendien zijn er voor de tekorten die al lang aanslepen geen compenserende maatregelen die in afwachting van een oplossing ten gronde de situatie minimaal verbeteren en/of aantonen dat de school proactief handelt.

Er is slechts in geringe mate een cultuur waarbij elkeen op zijn niveau verantwoordelijkheid neemt. Noch de preventieadviseur noch het personeel heeft inspraak in het beleid inzake bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Uit de resultaten van beschikbare controles van externe controlediensten, de interne dienst (preventieadviseur) en de externe dienst, blijkt dat er meerdere tekorten werden opgemerkt op het vlak van bewoonbaarheid en veiligheid.

Deze tekorten zijn op het ogenblik van de doorlichting niet opgelost. Wat moet verbeteren, is in de planning niet of niet concreet voorzien. We zien geen initiatieven vanuit een leerlinggericht veiligheidsbewustzijn om in afwachting van een oplossing ten gronde via organisatorische maatregelen en/of kleinere werken en/of sensibiliserende acties iets te ondernemen om de situatie minimaal te verbeteren. Deze vaststellingen leiden tot tekorten op het vlak van veiligheid.

Alle lesplaatsen werden tijdens de doorlichting bezocht. De vaststellingen in de beschikbare documenten van deskundigen, stemmen overeen met wat de onderwijsinspectie tijdens de doorlichting opmerkte.

De school krijgt een gunstig advies beperkt in de tijd voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. De school spoort met een gedeeltelijke systematiek de tekorten op en verbetert vooral kleine tekorten effectief. Wanneer de school de kwaliteit op het vlak van BVH consequent bewaakt, daadkrachtig en systematisch haar tekorten beheerst via het GPP en JAP en verbeteracties uitvoert, moet het mogelijk zijn op eigen kracht de tekorten aan de erkenningsvoorwaarde BVH binnen drie schooljaren weg te werken.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respecteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 112 en 123/10)	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot een aantal leerlinggebonden materies	ja
• de lesspreiding en de vakantie- en verlofregeling voor leerlingen	ja
• de krachtlijnen inzake extra-murosactiviteiten, leerlingstages, werkplekleren en school- of centrumvervangende onderwijsprogramma's	ja
• de samenwerking met andere onderwijsinstellingen, vormingsinstellingen of organisaties voor zover rechtstreekse impact op leerlingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• de bijdrageregeling, afwijkingen en contactpersoon terzake	ja
• de inspraakmogelijkheden voor de betrokken personen in de school of centrum	ja
• de voorwaarden waaronder de betrokken leerling en de betrokken personen inzage kunnen uitoefenen in of een toelichting kunnen vragen bij of een kopie kunnen bekomen van de leerlingengegevens, waaronder de evaluatie-gegevens	ja
• de organisatie van de leerlingenevaluatie	ja
• de lokale leefregels	ja
• de eventuele beroepsmogelijkheden voor de betrokken personen ten aanzien van betwiste beslissingen buiten beslissingen in verband met definitieve uitsluiting of leerlingenevaluatie	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot reclame en sponsoring	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen	ja
• bepalingen over overdraging bij schoolverandering van leerlingengegevens naar de nieuwe school	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 tot 110/10)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respecteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/6)	ja
Respecteert de school voor secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 115/6, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	neen
Respecteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Leerbegeleiding

- Doelgerichtheid** De gestructureerde leerbegeleiding is vanuit de werking gelijke onderwijskansen (GOK) in de school geïntroduceerd. Vooral het herhaaldelijk gekozen GOK-thema 'preventie en remediëring van leerachterstanden' voor de verschillende GOK-cycli is binnen de eerste graad de aanzet geweest voor een ruim aantal initiatieven als uitbouw van de leerbegeleiding. Deze zijn vooral geïmplementeerd vanuit de graadcoördinatie eerste graad en worden ook nu van daaruit verder gestimuleerd. Het zoeken naar een goed afgestemde leerbegeleiding voor de eerste graad heeft op termijn geleid tot het sensibiliseren van de bovenbouw om ook daar gestalte te geven aan een gestructureerde en bewuste leerbegeleiding.
- De school beschikt over een visie en structuur voor leerlingenbegeleiding. Deze focust overwegend op de socio-emotionele begeleiding. De uitwerking van de leerbegeleiding als dusdanig is niet expliciet verankerd in een collectief vastgelegde visie. Het bespreken en onderzoeken van de doelgerichtheid vormen wel onderwerp van overleg tussen de drie graadcoördinatoren in dialoog met de schoolleiding. Uit gesprekken en lectuur blijkt dat binnen dit overleg ruime aandacht gaat naar het reflecteren over het geheel van de leerbegeleiding. De school onderstreept het belang van de leraar als eerste bouwer aan leerbegeleiding. Het sensibiliseren en het daadwerkelijk opnemen van de leerbegeleiding door de individuele leraar ziet de school als een blijvende uitdaging.
- Ondersteuning** De ondersteuning voor leerbegeleiding is via tal van initiatieven, activiteiten en projecten uitgewerkt voor de drie graden. Een aantal initiatieven is ontstaan in de eerste graad en inmiddels doorgetrokken naar de bovenbouw. De school investeert voor bepaalde leerondersteunende initiatieven een aantal uren uit haar lesurenpakket, zoals de begeleide studiemomenten voor wiskunde, Frans, Latijn en Nederlands. In de eerste graad gebeurt de initiële leercoaching door de klastitularissen, met een uitgewerkt parcours leren leren.
- Ook in de eerste graad is gekozen voor toepassing van een leermethode in alle vakken. Deze toepassing gebeurt echter nog niet consequent voor elk vak. Er zijn ook contacten met het basisonderwijs om bepaalde werkvormen en vernieuwingen te leren kennen en zo de aansluiting met de eerste graad secundair onderwijs te verstevigen. Leerbegeleiding krijgt ook invulling via een mentoraat waarbij een aantal leerlingen van het zesde jaar leerondersteuning geven aan eerstejaars.
- In de bovenbouw zijn inzake leermotivatie een aantal inspirerende initiatieven uitgewerkt. Zo is er het project met hoogbegaafde leerlingen waarvoor de school een samenwerking aangaat met diverse externe diensten. Deze instanties zijn zorgvuldig geselecteerd. De individuele trajecten voor bissers in de derde graad zijn een inspirerend initiatief. Het is doordacht uitgewerkt en ondersteunt vooral de motivatie van de betrokken leerlingen. De communicatie met de betrokken ouders over deze initiatieven is degelijk.
- De leerbegeleiding als een wezenlijk onderdeel van het vakkenonderwijs kent in de bovenbouw nog een sterk leraargebonden invulling die varieert van kwaliteitsvol naar minimaal.

De school maakt behoorlijk werk van het studiekeuzetraject, vooral bedoeld voor de leerlingen in de scharnierjaren. Voorts heeft de school ook aanpassingen bij proefwerken uitgewerkt, bedoeld voor leerlingen met leerstoornissen. De school hecht groot belang aan haar aanbod van drie studiemomenten per schooldag. Deze worden georganiseerd in een aparte studiezaal voor elk leerjaar en zijn verankerd in het leven en de traditie van het college.

Professionalisering inzake leerbegeleiding is soms aan de orde op een pedagogische studiedag of tijdens personeelsvergaderingen. Een aantal leraren participeren aan gerichte nascholing, veelal in het kader van het verkennen, opstarten of verdiepen van een leerondersteunend initiatief.

Doeltreffendheid De opbrengst van de geboden ondersteuning wordt onder meer besproken tijdens de begeleidende klassenraden. Indien nodig worden de ouders gecontacteerd. De leerbegeleiding in de eerste graad wordt vanuit de graadcoördinatie gescreend en degelijk opgevolgd. Dit geeft dynamiek aan de verdere uitbouw van de leerbegeleiding.

De leerbegeleiding in de bovenbouw is een veelheid van goed gekozen initiatieven. Ze vormen nog geen solide blok omdat nog niet alle leraren de leerbegeleiding gelijkgericht benaderen. Voorts geeft de school aan dat de winstmeting van een aantal ondersteunende initiatieven moeilijk is en soms onmogelijk. De school noteert de inspanningen voor leerbegeleiding nog niet systematisch in het leerlingenvolgsysteem. Een en ander is het gevolg van de recente invoering van een nieuw digitaal schoolplatform.

Ontwikkeling De school heeft ten aanzien van de vorige schooldoorlichting een interessant parcours afgelegd voor leerbegeleiding. Ze is daarbij aanzienlijk geïnspireerd en geactiveerd vanuit de werking voor gelijke onderwijskansen. De graadcoördinatoren werken gezamenlijk en doordacht verder aan het verankeren van de leerbegeleiding in het curriculum. Het sensibiliseren van het leraarsteam blijft een belangrijk werkpunt om als school verder te groeien naar innoverend onderwijs waarbij leerbegeleiding en leerondersteuning onmisbare stimuli zijn.

4.2 Evaluatiepraktijk

Doelgerichtheid De school heeft de laatste twee schooljaren verschillende aspecten van het evaluatiebeleid herbekeken en verfijnd. De afspraken werden recentelijk gebundeld in een beleidsdocument waaruit de visie van de school blijkt. Het accent wordt in de eerste plaats gelegd op de rol van de evaluatie als middel om na te gaan of de leerlingen de leerplandoelen bereiken om op deze basis een gemotiveerde beslissing te nemen over het attest en het advies. De organisatie van de evaluatie toont aan dat de school een progressieve groei naar zelfstandigheid nastreeft van de eerste naar de derde graad. Door middel van de beoordeling van de leerhouding wil de school verder haar visie op het belang van de ontwikkeling van een goede studiehouding concretiseren. Ook het belang van de rapportering over de leervorderingen van de leerlingen krijgt de nodige aandacht. De rol van de evaluatiepraktijk als strategie om het leerproces te ondersteunen komt minder expliciet tot uiting in de beleidsdocumenten, al wijst de praktijk op initiatieven in dat verband. Er is nog geen schoolbrede aanpak ontwikkeld voor de beoordeling van de specifieke eindtermen met inbegrip van de eindtermen in verband met de onderzoekscompetentie.

Ondersteuning De schoolleiding stuurt de evaluatiepraktijk aan via een aantal organisatorische afsprakenkaders vervat in het schoolreglement, de verslagen van vergaderingen en het recentelijk opgestelde beleidsdocument. Ze bestrijken aspecten zoals de frequentie van de toetsing en de rapportering, het aandeel van het dagelijks werk en de examens in het jaartotaal, de praktische organisatie van de examens en de commentaren op de rapporten. Het afsprakenkader regelt ook de te volgen procedures voor de attestering en deliberatie, de wijze waarop de leerlingen en hun ouders worden ingelicht over de studieresultaten en het gebruik van waarschuwingen en remediëring.

In de meeste vakken wordt een gemengd systeem examens en gespreide evaluatie gehanteerd. Voor een aantal vakken zijn er geen examens en verzamelen de leraren informatie over de leervorderingen door permanente observatie en/of gespreide toetsen en verwerkingsopdrachten. Elk vak heeft een gewogen aandeel in de totaliteit van de punten dat in verhouding staat tot het aantal lesuren per week. Van de eerste naar de derde graad wegen de examenresultaten progressief zwaarder door dan het dagelijks werk. In de tweede en de derde graad wijst de verhouding van het aandeel van de punten voor dagelijks werk en examens op een veeleer summatieve benadering van de leerlingenevaluatie. Uit de praktijk blijkt evenwel dat een aantal vakgroepen het persoonlijke werk van de leerlingen opwaarderen door de resultaten van een aantal opdrachten te verrekenen in het examencijfer of door een andere verhouding te hanteren (moderne talen: dagelijks werk 50% - examens 50%).

De schoolleiding vertrouwt de inhoudelijke invulling van de evaluatie toe aan de vakgroepen. Ze worden aangemoedigd om het leerplanconcept te vertalen naar een concrete praktijk en om hierover afspraken te maken, zodat de gelijkgerichte aanpak wordt gewaarborgd.

De school stelt sinds dit schooljaar een nieuw elektronisch leerlingvolg- en rapportensysteem ter beschikking van het schoolteam. Via interne nascholingen werden leraren gericht opgeleid tot het efficiënt gebruik van het systeem.

Doeltreffendheid De beleidsinitiatieven om de kwaliteit van de evaluatie- en deliberatiepraktijk te optimaliseren hebben al een aantal positieve effecten. Ze zijn evenwel nog te recent om al volledig geïmplementeerd te zijn.

Op vakniveau is de kwaliteit van de evaluatie wisselend. Voor sommige vakken is de evaluatie voldoende representatief om het studiepeil van de leerlingen te kunnen beoordelen, voor andere vakken niet. In het algemeen is de afstemming van de evaluatie op het leerplanconcept voor verbetering vatbaar in alle doorgelichte vakken. Soms overheerst de reproductieve bevraging van de kennis en worden de vaardigheden te weinig geëvalueerd. In andere gevallen is de leerlingenbeoordeling niet evenwichtig genoeg afgestemd op de verschillende leerplancomponenten en op het gevraagde beheersingsniveau. De productevaluatie overheerst nog vaak en het proces heeft geen of een beperkt aandeel in de resultaten van de leerlingen. Ook de gelijkgerichte aanpak binnen de vakgroep met aandacht voor verticale samenhang, puntenverdeling en transparante criteria is nog niet altijd optimaal. Deze problemen hypothekeren de betrouwbaarheid van de leerlingenresultaten die aan de delibererende klassenraad worden voorgelegd. Het vormt een opdracht voor de vakgroepen om de leerplangerichtheid van de evaluatie verder bij te sturen.

De evaluatie geeft in het algemeen aanleiding tot een gedifferentieerde leerbegeleiding. De remediëring is evenwel vooral gericht op de kenniscomponent en minder op de vaardigheden.

De school heeft aandacht voor het communiceren van de leervorderingen en de studiehouding aan de leerlingen en aan hun ouders. De rapporten, de agenda en de oudercontacten zorgen voor een gepaste informatiedoorstroming. Voor het attituderapport werden de criteria goed gedefinieerd en de puntenschaal vereenvoudigd. De meeste leraren schrijven commentaren bij negatieve scores. Ouders kunnen de leervorderingen van hun kinderen voor het vakkenonderricht volgen via het elektronisch communicatieplatform. De vraag van de schoolleiding om bij tegenvallende resultaten voor het dagelijks werk in commentaar te voorzien wordt leraarafhankelijk ingevuld. In het algemeen bevatten de rapporten vooral vaststellende commentaren en weinig duiding bij de tekorten of voorstellen voor remediëring.

De delibererende klassenraden koppelen hun eindbeslissingen en adviezen aan meerdere elementen uit het leerlingendossier, zodat de deliberatie het sluitstuk vormt van het afgelegde leertraject. De deliberatie is gebaseerd op de vraag of de leerling voldoende de leerplandoelen heeft bereikt om met succes te kunnen volgen in het volgende leerjaar. Bij de vaststelling dat er veel B-attesten zijn in de eerste en tweede graad, werden voor wiskunde en Frans recentelijk criteria afgesproken om te bepalen wanneer een leerling slaagt en welk oriënteringsadvies wordt gegeven bij welke studieresultaten. Zo werkt men bijvoorbeeld in de eerste graad met het onderscheid basisleerstof en verdiepingsleerstof.

De notulen en de processen-verbaal voldoen aan de eisen van de regelgeving. De B- en C-attesten zijn voldoende onderbouwd. De motiveringen weerspiegelen echter nog te weinig het prospectieve karakter van de deliberatiepraktijk. Ze zijn meer gericht op de tekorten van de leerlingen dan op hun talenten. Vakleraren geven wel consequent duiding bij de tekorten. Op basis van een genomen steekproef werd vastgesteld dat voor een aantal leerlingen het syntheseblad met de motivering ontbrak. Vorig schooljaar werden 8 leerlingen bij overgang van het eerste leerjaar van de eerste graad naar het tweede leerjaar geclausuleerd voor de basisoptie Techniek-wetenschappen. Dit is een inbreuk tegen de regelgeving (SO 64, 10.2.1.1 en BVR 19/07/2002 bijlage 2).

Het aantal leerlingen dat niet geattesteerd wordt in juni is beperkt maar de uitgestelde beslissingen worden niet altijd kwaliteitsvol gemotiveerd. In het schoolreglement (p. 24) worden de wettelijke bepalingen rond het toekennen van uitgestelde beslissingen niet correct opgenomen: de zinssnede "Bijkomende proeven kunnen opgelegd worden (...) voor het wegwerken van onvoldoendes die de delibererende klassenraad aan het twijfelen hebben gebracht om een definitieve beslissing te nemen" strookt niet volledig met de bepalingen van de regelgeving die stelt dat de beslissing enkel kan worden uitgesteld in 'uitzonderlijke én individuele gevallen' (SO 64, art 10.1.4, 2°).

De analyse van de gegevens over attestering, doorstroming, schoolverlaters en resultaten in het vervolgonderwijs worden door de schoolleiding benut als opstap voor verbetertrajecten. In de vakgroepen is er wisselende aandacht voor zelfreflectie op basis van de leerlingenresultaten.

Ontwikkeling	De school heeft de laatste twee jaren ingezet op het optimaliseren van de evaluatiepraktijk. Een aantal aspecten werden bijgestuurd. Het betreft onder meer de deliberatiepraktijk, de frequentie van de examens, de attituderapporten en de ingebruikname van een nieuw elektronisch rapporteringssysteem. In het besluitvormingsproces werden de pedagogische raad en de vakgroepen nauw betrokken. De schoolleiding is zich ervan bewust dat er in een heel aantal vakgroepen een cultuurverandering noodzakelijk is om de evaluatiepraktijk beter af te stemmen op het leerplanconcept. Dit schooljaar werden er initiatieven genomen om de gezamenlijke doelgerichtheid in dat verband te vergroten en om de kwaliteitszorg in de vakgroepen op gang te brengen. Naar aanleiding van professionaliseringsinitiatieven, intervisie en zelfevaluatie hebben een aantal vakgroepen recentelijk hun evaluatiepraktijk bijgestuurd. De meeste vakgroepen hebben nood aan deskundigheidsontwikkeling in verband met de evaluatie. Een aantal vakgroepen heeft een beroep gedaan op de ondersteuning van de pedagogische begeleiding. De professionalisering wordt ondersteund door de schoolleiding en verdient verdere aansturing.
Inbreuk(en) op regelgeving	De regelgeving in verband met de clausulering van leerlingen na het eerste leerjaar van de eerste graad wordt niet gerespecteerd. (SO 64, 10.2.1.1 en BVR 19/07/2002 bijlage 2)

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Leiderschap De drie directieleden leiden de school en profileren zich elk binnen beheersdomeinen en/of pedagogische beleidsdomeinen. De beleidsbeslissingen worden grotendeels in onderling overleg genomen. Het personeels- en financieel beleid staan volledig los van de andere beleidsdomeinen. Dat werkt belemmerend voor een integrale beleidsvoering. De dwarsverbindingen tussen de beleidsdomeinen functioneren niet altijd optimaal, waardoor de slagkracht voor een sterk onderwijskundig beleid vermindert. De pedagogische raad, de cel leerlingenbegeleiding en het middenkader, bestaande uit de algemene coördinator en de graadcoördinatoren, werken beleidsondersteunend. Voor het beleidsvoorbereidend werk kan de school rekenen op de vakgroepen. De studiemeesters functioneren als een barometer voor wat er leeft op de school en geven input bij de beleidsvoorbereiding. De decretaal verplichte overlegorganen functioneren conform de regelgeving. Ook leerlingen en ouders hebben participatiemogelijkheden. Voor een aantal beleidsdomeinen en diensten krijgt de school ondersteuning op het niveau van de scholengemeenschap en het schoolbestuur. De laatste jaren kent de school een dalend leerlingenaantal. Het schoolbestuur werkt reeds een tijd aan een herstructurering om deze dalende trend om te buigen. Op basis van een structuurplan wil ze haar scholen en hun aanbod herschikken in twee campussen. Deze beweging is zich volop aan het voltrekken. De school is dit schooljaar ingebed in de campus centrum en dient als vestigingsplaats voor een aantal studierichtingen van de andere scholen (onder meer leerjaar 1B, basisopties Handel, Sociale en technische vorming en Techniek-wetenschappen. Hoe het structuurplan verder zal uitrollen, is onduidelijk en zorgt voor onzekerheid bij de schoolleiding en de personeelsleden. Dergelijke operatie zal immers gepaard gaan met personeelsbewegingen, infrastructurele ingrepen en integratie van verschillende schoolculturen. Ook binnen het personeelskorps zijn er cultuurverschillen en bestaat er geen eensgezindheid over waarheen de school moet evolueren. In deze veranderende context zullen de verdere uitbouw van een participatieve besluitvorming en een open communicatie primordiaal zijn.

Visieontwikkeling De school stelt in haar pedagogisch project de speerpunten onderwijzen, opvoeden en ondersteunen centraal. In de eerste graad is de herstructurering tot een brede middenschool een feit en zijn de speerpunten vertaald in leren leren, leren leven en leren kiezen. Hierrond werken (schooloverstijgende) vakgroepen wat reeds heeft geleid tot een grotere samenhang in de eerste graad. Voor een aantal beleidsdomeinen ontwikkelen de advies- en inspraakorganen de krachtlijnen, daarna legt de schoolleiding deze vast. Beleidsprioriteiten ontstaan vanuit een nood (onder meer zorg voor en aanpassen van het curriculum) of vanuit evaluaties en analyses van het vorige werkjaar. Hierbij wordt het schoolwerkplan gehanteerd als dynamisch planningsdocument dat jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgestuurd. Bij sommige noden richt de school een ad-hoc werkgroep op. Zo werd een tijdje terug een werkgroep ICT-Plus in het leven geroepen om na te denken over de rol van ICT in het pedagogisch-didactisch proces. De school probeert haar ICT-beleid af te stemmen op de leerplannen en hiervoor in de nodige ondersteuning te voorzien via ICT-coördinatoren en ICT-investeringen. Ondanks deze inspanningen is er nog onvrede onder het personeel en de leerlingen omtrent de ICT-werking op de school. De doorlichting leert ook dat de ICT-integratie in het onderwijs-en

leerproces kan verbeteren en dat de meerwaarde van ICT in het pedagogisch-didactisch proces niet door iedereen wordt onderschreven. Voor alle personeelsleden beschikt de school over eigen functiebeschrijvingen. Twee jaar terug zijn de functioneringsgesprekken formeel gestart. De impact hiervan op de onderwijskundige processen is niet transparant.

- Besluitvorming** Het directieteam, het middenkader en de pedagogische raad vormen de kern van de geordende schoolwerking. De meeste personeelsleden tonen veel inzet en getuigen van een grote school- en vakbetrokkenheid. Zij dragen ook bij tot de brede zorg die de school voor haar leerlingen realiseert. De schoolleiding creëert kansen tot formele participatie bij de besluitvorming via de open vergaderingen van de pedagogische raad en de vakgroepen. De school heeft de laatste jaren geïnvesteerd in de aansturing en coördinatie van de vakgroepen. Hierdoor zijn een aantal onderwijskundige thema's meer op de voorgrond gekomen. Uit gesprekken, documentenstudie en erkenningsonderzoeken blijkt dat een aantal vakgroepen koploper zijn bij de omzetting van beleidsprioriteiten in de onderwijspraktijk. Bij andere lukt dit veel minder en is er slechts sprake van een voorzichtige aanzet tot onderwijskundige zelfreflectie (zie erkenningsonderzoeken). Ook via pedagogische werkdagen tracht de school interne professionalisering uit te bouwen. De schoolleiding vertrouwt op de vakgroepen voor de opvolging van de leerplanrealisatie. De doorlichting leert dat de evaluatiepraktijk zowel op school- als op vakniveau een zwak ontwikkeld proces is. Het verder inhoudelijk versterken van het vak- en vakoverstijgend overleg met het oog op een volledige leerplanrealisatie blijft noodzakelijk.
- Kwaliteitszorg** De school heeft aandacht voor kwaliteitszorg. Zij verzamelt talrijke kwantitatieve gegevens en gebruikt ze voor het bepalen van beleidsprioriteiten in het schoolwerkplan. Toch hanteert de school de dataverzameling nog weinig ter verbetering van de onderwijskundige processen tot op het vakniveau. Vaak is de ontbrekende schakel in de kwaliteitszorg de transfer naar de klasvloer. Een deel van de vakgroepen heeft onvoldoende de traditie om te reflecteren over de effecten van de eigen onderwijspraktijk. De schoolleiding neemt wel initiatieven om het kwaliteitsdenken op vakgroepniveau te stimuleren, onder meer door het aanreiken van sjablonen. Het is onduidelijk hoe de resultaten van de functioneringsgesprekken, de opdrachtenverdeling en de analyse van de leerlingenresultaten gebruikt worden om de interne kwaliteitszorg verder uit te bouwen.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- Het brede aanbod aan algemeen vormende activiteiten.
- Het geordend schoolklimaat.
- De inzet van de meeste personeelsleden.
- De zorg voor de leerlingen en de vernieuwende initiatieven voor zittenblijvers en hoogbegaafde leerlingen.
- De aanpak van de preventieve leerbegeleiding in de eerste graad.
- De structurele curatieve leerbegeleiding van de leerlingen in alle graden.
- De aandacht voor de communicatie met ouders en leerlingen.

Wat betreft het algemeen beleid

- De beleidsondersteunende rol van het middenkader en de pedagogische raad.
- De organisatie van de schoolwerking.
- De aandacht voor aansturing en coördinatie van een aantal onderwijskundige processen.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- Het centraler stellen van de specifieke eindtermen (inclusief onderzoekscompetentie).

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- Het inhoudelijk versterken van het vak- en vakoverstijgend overleg met het oog op een volledige leerplanrealisatie.
- De afstemming van de evaluatie op de leerplandoelen.
- De integratie van leerstrategieën in de tweede en de derde graad op vakniveau.
- De ICT-integratie in het onderwijs- en leerproces.

Wat betreft het algemeen beleid

- Het participatief beleid en de communicatie verder uitbouwen.
- Het voeren van een integraal beleid met dwarsverbindingen tussen de processen.
- De dataverzameling hanteren ter verbetering van de onderwijskundige processen tot op het vakniveau.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie voor muzikale opvoeding in de eerste graad.
- De leerplanrealisatie voor wetenschappelijk werk en socio-economische initiatie in de basisoptie Moderne wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor chemie in aso tweede graad in Humane wetenschappen, Latijn en Economie.
- De leerplanrealisatie voor Frans in aso tweede graad in Humane wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor Engels in aso derde graad in Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen, Moderne talen-wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor Latijn in aso derde graad in Latijn-moderne talen, Latijn-wetenschappen en Latijn-wiskunde.
- De bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Wat betreft de regelgeving

- De formulering van de clausuleringen in geval van een B-attest in het eerste leerjaar van de eerste graad (1A).

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

BEPERKT GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' omwille van het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	muzikale opvoeding	
Graad 1 Moderne wetenschappen	muzikale opvoeding	socio-economische initiatie, wetenschappelijk werk
Graad 2 ASO Economie	chemie	
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	chemie, Frans	
Graad 2 ASO Latijn	chemie	
Graad 3 ASO Economie-moderne talen	Engels	Engels
Graad 3 ASO Latijn-moderne talen	Engels	Engels, Latijn
Graad 3 ASO Latijn-wetenschappen		Latijn
Graad 3 ASO Latijn-wiskunde		Latijn
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	Engels	Engels

- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **20-03-2018** opnieuw een controle uit.

Door artikel 215 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs (zoals gewijzigd bij decreet van 23-03-2018), wijzigt vanaf 1 september 2018 het advies "beperkt gunstig" in een "gunstig advies".

Dit betekent dat de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen voortgezet wordt.

GUNSTIG

- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG

Het inspectieteam stelde volgende inbreuk(en) vast:

De formulering van de clausuleringen in geval van een B-attest in het eerste leerjaar van de eerste graad (1A).

Om deze inbreuk(en) op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **20-03-2018** opnieuw een controle uit.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Marjan MEULEWAETER de inspecteur-verslaggever	Peter VERBEKE de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	